

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1877. Första Kammaren. N:o 32.

Lördagen den 28 April.

Kammaren sammanträdde kl. 10 f. m.

Justerades protokollen för den 19 innevarande månad och den 20 dennes f. m.

Upplästes ett så lydande läkarebetyg:

Att Herr Grefven m. m. Claes Lewenhaupt är sjuk af halsfluss och en svårare bröstkatarr och sålunda urständsat att lemna sina rum intygas af

Stockholm den 26 April 1877.

Vincent Lundberg.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades Herr *G. Peterson* under tre veckor från den 30 i denna månad och Herr *Meijer* under två veckor från den 5 nästkommande Maj.

Herr *von Geijer* uppläste en motion, N:o 38, om aflåtande af underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t i fråga om fardagsårersättning åt visse tjenstemän vid indelta armén.

Hänvisades till Kammarens Tillfälliga Utskott N:o 1.

Fortsattes föredragningen af Särskilda Utskottets för behandling af Kongl. Maj:ts nådiga proposition med förslag till Utsökningslag och i sammanhang dermed erforderliga författningar utlåtande N:o 1, i anledning af samma nådiga proposition.

*Förslag till
utsöknings-
lag.*

Förslag till
utsöknings-
lag.
(Forts.)

1:sta punkten, innehållande förslag till Utsökningslag.

81 §.

Grefve Mörner, Oscar: Mot denna paragraf är ingen reservation anförd och jag är helt förundrad deröfver. För min del får jag tillstå, att jag icke begriper Utskottets resonnement. Enligt den nya lagen skulle nemligen vid utmätning af fast egendom försäljningen af egendomen ega rum mycket snarare från utmätningens början än hvad som kan ske enligt den nu gällande lagstiftningen. Enligt den nya lagen torde nemligen egendomens försäljning i allmänhet komma att inträffa 5 à 6 veckor från utsökningsmålets början, under det att det nu dröjer minst 2 ½ ånda till 6 månader. Då vill jag fråga: hvad fara för vanvård kan denna korta tid medföra? Det är för mig ganska svårt att inse. Det måste alltid ligga i egendomsegarens intresse, att egendomen skötes så, att den bibehåller det högsta möjliga värde, ej blott om den påbörjade utmätningsåtgärden upphör, utan äfven om det verkligen går till försäljning, ty ju högre värde egendomen har, desto större del af egendomsegarens skuld kan genom försäljningssumman gäldas. Öfverexekutorn, heter det, eger att, när fara är att egendomen genom egarens förvållande försämrans, förordna syssloman, när borgenär det påstår. Huru samvetsgrann öfverexekutor än är, kan han dock omöjligt själf tillse, huruvida sådan fara är för handen, utan måste i det fallet lita på utmätningsmannens utlåtande. Men i det fall att utmätningsmannen af någon anledning skulle tycka sig skönja fara, der ingen fara är, och derjemte borgenären skulle vara illvillig mot sin gäldenär och söka tillskansa sig så många förmåner han kan, hvilket icke är sällsynt, vill jag hemställa, om icke detta stadgande skulle komma att medföra alltför stora olägenheter för gäldenären. Han kan blifva skild från förvaltningen af gården och en syssloman sättes i hans ställe. Äfven om vid sådant förhållande att lösörena ock äro utmätta, egendomsegaren får behålla sina kreatur, kan sysslomannen säga: nu vill jag förvalta egendomen på annat sätt; och litet hvar torde veta, hur menliga följder ett förhastadt ombyte af förvaltningsplan kan hafva för en egendom. Förutsatt att sysslomannen icke vidtager några genomgripande förändringar i förvaltningen, så kommer dock en annan än egaren själf att bestämma, hur hans kor må skötas och oxar användas, och hur det skall hushållas med hans redskap. Om egaren lyckas att under tiden skaffa penningar till betalande af den utsökta gälden, så att det icke blir någon försäljning af, så har han möjligen haft ganska stor olägenhet af sysslomannens åtgärder. Om t. ex. sysslomannen blir tillsatt på hösten, så har han måhända bestämt, att åkern skall säas på helt annat sätt än som förut brukats och som egaren under en lång följd af år funnit vara det mest gagneliga. Korteligen, sysslomannen kan under den tid han är tillsatt, om tiden också ej blir lång, dock hinna vidtaga åtgärder, hvilka utöfva inflytande på ett kommande år; och detta är för

jordegaren en ganska betänklig sak. Då jag sjelf är jordegare, har jag ansett mig ega rätt att fästa uppmärksamheten härpå.

Jag vill nu också fråga: hvori skall denna fara af vanvård å gäldenärens sida egentligen bestå? Egaren får icke skilja något från egendomen, som rätteligen hörer dit: han kan icke företaga sig att hugga och sälja skog, ty, när egendomen är utmätt, får han det icke; och att så ordentligt lär väl ligga i egarens eget intresse. Hvad kan det då vara för fara, som skulle kunna uppkomma på en kort tid? Nog kan det uppstå ganska stor fara för jordegaren, om en främmande förvaltning införes, men ganska ringa för hans borgenär, om förvaltningen fortgår som förut.

Att formulera en annan paragraf kan jag icke nu åtaga mig; och mitt yttrande har egentligen föranledts deraf, att jag ville reservera mig mot den föreliggande paragrafen; men jag kan väl ändock försöka att yrka på återremiss, i synnerhet som åtskilliga andra paragrafer af lagförslaget blifvit återremitterade.

Herr Wallenberg: Den siste ärade talaren har yttrat sig om denna paragraf, alldeles som om egendomsegaren verkligen fortfarande *egde* den utmätta egendomen. För min del anser jag, att han egentligen *icke* gör det, sedan egendomen blifvit utmätt för hans gäld.

För öfrigt kan jag säga, att både min egen erfarenhet och de upplysningar, som inhemtats vid den föregående behandlingen af denna fråga, gifva vid handen, att det finnes ganska ilska gäldenärer, som, då de icke kunna vinna något för sig sjelfva, gerna söka skada sina borgenärers intresse. Derför är det af ganska stor vikt, att denna paragraf finnes, så att man må kunna så att säga sätta egendomen i "taka händer", när det behöfves. Jag anser paragrafen till och med vara en af de viktigare i detta lagförslag och anhåller derför att Kammaren må bifalla densamma.

Herr Stråle: Jemte det jag instämmer med den senaste talaren, ber jag att få fästa uppmärksamheten derpå, att, när utmätning af fast egendom skett, egaren är för tillfället depossiderad från densamma, så som fallet är vid utmätning af lösören.

Äfven har jag erfarenhet deraf, att det icke är någon ovanlig händelse, att en gäldenär — af hvilket motiv lemnar jag derhän — när han ser, att han kommer att gå från sin egendom, far illa med den; och jag har varit med om ett fall, då en fastighets-egare här i staden, sedan hans egendom blifvit utmätt, vidtog sådana åtgärder med densamma, att Öfverståthållarembetets kansli fann nödigt att, oaktadt nu gällande lag icke innehåller något bestämdt stadgande i denna väg, öfverlemnna egendomens förvaltning åt en syssloman. Var detta nödigt i Stockholm; hur mycket nödigare bör det icke vara på landet?

Jag tror för min del, att denna paragraf är ganska behöflig och fullt berättigad, och att den kan göra stor nytta om den rätt tillämpas.

Förslag till
utsöknings-
lag.
(Forts.)

*Förslag till
utsöknings-
lag.*
(Forts.)

Grefve Horn: Efter de två siste talarnes uppträdande har jag icke något annat att tillägga, än att det beror på öfverexekutor att bedöma, huru vida någon fara verkligen existerar. Kan icke borgenär med fulla skäl ådagalägga, att fara verkligen är för handen, så lærer måhända öfverexekutor icke bry sig om att ställa egendomen under sysslomans förvaltning. Deremot, om fara verkligen finnes, så pröfvar väl öfverexekutor nödigt att till-sätta syssloman; och det tror jag kan vara såväl i borgenärernes som gäldenärens intresse.

Jag yrkar bifall till Utskottets förslag.

Grefve Mörner: Ja! Det var just den der principen, som jag väntade att få höra tydligt uttalas, nemligen att gäldenären icke skulle anses som egare till sin egendom i samma stund den blifvit utmätt. Denna princip synes vara så mycket genomgående i denna lag, att gäldenären blir nästan rättslös i samma stund, borgenärerne framträda med sina fordringar, hvilka kanske icke alltid ega så stort moraliskt värde. Men att gäldenären icke är depossiderad genom utmätningen, det vågar jag förmena. Betalar han den utsökta gälden, innan försäljningen egt rum, så är ju egendomen hans; och jag vill påstå, att den hela tiden varit hans, ty han behöfver icke vidtaga några laga åtgärder med lagfart m. m. för att åter komma i besittning af den.

Om en husegare här i Stockholm hunnit att under utmätningstiden göra fuffens med sitt hus, känner jag icke. Egendomarne å landet äro åtminstone icke så beskaffade, att man under en så kort tid kan skada dem i betydligare mån. För öfrigt blifva förhållandena betydligt olika efter den nya lagen, ty den tid, som kan förflyta före försäljningen, är i denna nya lag betydligt förkortad. Och om det talas om ilskna gäldenärer, så torde dock deras ilska i nu förevarande fall icke särdeles betyda, hvaremot ilskna och snikna borgenärer, och sådana förefinnas tvifvelsutän, kunna under skydd af den lag nu införes göra obeskripligt med ondt. I alla händelser bör det väl på något sätt styrkas, att vanvård eger rum; och den tid, som åtgår för att inhemta upplysningar härom, kan i många fall blifva så lång, att syssloman nått och jemnt hinner förordnas, innan försäljningen, eller godvillig likvid eger rum. Derföre befarar jag, att det i allmänhet kommer att gå så till, att då utmättingsman förklarar, att det är fara för handen, så blir öfverexekutor tvungen att tro på hans utlåtande och förfara derefter. Men äfven utmättingsmannen kan vara en svag eller enfaldig människa och låta vilseleda sig af såväl borgenärerne som gäldenären.

Vi måste äfven taga en annan omständighet i betraktande, nemligen den, att, när en syssloman blifvit satt att förvalta egendomen, så skall han hafva betalt derför. Det står i paragrafen, att borgenären skall förskjuta nödig kostnad. Det må nu så vara, men sysslomannens arfvode, hvilket sannolikt kommer att tillskäras ganska rundligt, lærer gäldenären alltid få i sista hand

vidkännas, ehuru det måhända i de flesta fall varit en alldeles onödig åtgärd att förordna syssloman.

Jag tycker att det bör finnas rättvisa emellan parterne. Laggen håller sig allt igenom så strängt på borgenärernes sida, att man borde tänka på att i något afseende vara barmhertig mot gäldenären och icke helt och hållet öfverlemna honom åt borgenärernes nådiga välbehag.

Herr Reutersvärd: Visserligen skulle man kunna tänka sig, att öfverexekutor till den grad missbrukade sin makt, att sådant inträffade, som den siste talaren påpekat; men detta har man väl dock icke egentligen något skäl att antaga, och då denna lagparagraf för öfrigt i och för sig är nyttig och nödvändig, så ser jag icke i den anförda farhågan någon anledning att förkasta den. Hvad beträffar det exempel, som en talare framställt, i fråga om en utmätning under skördetiden eller strax före, så händer det icke så sällan, om en gäldenär icke ser sig i stånd att behålla egendomen, att han icke det ringaste befattar sig med att så eller skörda, utan vansköter egendomen, och det kan icke vara till fördel hvarken för egendomen, borgenären eller honom själf. Är gäldenären åter i den ställningen, att han kan betala sin skuld om några veckor, såsom här exempelvis blifvit nämndt, då lär han nog också komma att sköta sin egendom själf utan att någon annan behöfver taga hand om densamma. — Jag får för min del anhålla, att den föredragna paragrafen måtte af Kammaren bifallas.

Herr von Möller: Jag kan för min del icke finna, att den af Grefve Mörner gjorda anmärkningen är obefogad. Paragrafen har verkligen ett egendomligt tycke af att vilja gynna borgenären på gäldenärens bekostnad. Det heter nemligen i densamma: "är fara att utmätt fast egendom af egaren genom vanvård eller anorledes i större mån försämras, eger öfverexekutor, der borgenär det påstår, förordna syssloman" etc. Det är således på borgenärens påstående, som öfverexekutor eger vidtaga denna åtgärd. Nu är fråga om, huru man skall tolka ordet "eger". I lagstil uttryckes dermed ibland ett berättigande, ibland ett åläggande; hvilketdera här afses är ej tydligt uttryckt. För öfrigt inser jag icke, hvarför man här skall hysa sådan fruktan, att egaren skall vanvårda sin egendom; jag kan nemligen icke gå in på den uppfattningen, att egendomen är borgenärens därför att den är utmätt eller belagd med kvarstad; den *eges* af gäldenären ända tills den blifvit såld. Om nu denne skulle vanvårda egendomen, under det den ligger under utmätning, så lärer det utan tvifvel till skada för honom själf; ty egendomen betingar derigenom vid försäljningen ett lägre pris. Jag kan då icke inse, att det här i fråga varande restriktiva stadgandet är af behöfvet påkalladt. — Att en öfverexekutor skulle missbruka sin makt, såsom en talare här i fråga satt, det vill jag visserligen icke tro; man har ingen anledning till en sådan förmodan af det sätt, hvarpå utmätningsväsendet

Förslag till
utsöknings-
lag.
(Forts.)

Förslag till
utsöknings-
lag.
(Forts.)

hittills blifvit skött. Men huru skall han väl kunna vägra den här omförmälda åtgärden, då det föreskrifves, att han eger göra det, då borgenär det påstår? Jag tror, att denna paragraf skulle kunna på ett lämpligt sätt modifieras, och anser därför, att det bästa nu vore att återremittera densamma.

Herr Wallenberg: Det är tvenne yttranden af Grefve Mörner, som uppkallat mig och på hvilka jag ber att i korthet få svara. Det första är det, att det föreliggande lagförslaget synes, såsom han uttryckte sig, gå allt för mycket på borgenärens sida. Jag får säga häremot, att vi ganska allvarsamt inom Utskottet sträfvat att icke träda hvarken borgenärs eller gäldenärs rätt för nära, och att vi till och med i många fall låtit borgenärens intresse göra åt sig litet för att skydda gäldenärens rätt att icke blifva hårdt behandlad. För min del beklagar jag visserligen, att två paragrafer fått en annan lydelse än jag skulle önskat, nemligen den 62:a och 65:e. I 62:a paragrafen tillerkännes den borgenär, som har fordran mot inteckning, en, i min tanke, godtycklig makt öfver *all* gäldenärens egendom. Men på samma sätt har lagstadgandet förut varit, och det är icke så godt att göra ändring i hvad sedan länge varit lag. I 65:e paragrafen har värdet på hvad för gäldenärens räkning finge undantagas blifvit satt till femtio kronor i stället för ett hundra, hvilket jag också beklagar. Men i öfrigt kan åtminstone jag icke finna en enda paragraf i denna lag, der man kan sägas hafva varit partisk för borgenärens intresse. Jag tror således icke, att man med skäl kan säga, att detta lagförslag går på borgenärens sida.

Det andra yttrandet gälde ett exempel, som här blifvit anført om huru man hade förfarit med ett hus i Stockholm, som blifvit utmätt. Jag får häremot säga, att det visserligen icke är mycken fara för misshandling af hus i Stockholm; ty vi hafva här så skicklige byggmästare, att, om man också vänder ut och in på huset, kan det temligen snart sättas i samma skick som förut och förlusten kan i penningar ersättas. Men helt annat är förhållandet på landet; och att rätt allvarsam fara för vanvård af fast egendom der kan uppstå, är ganska säkert, och sådan misshandling, som sker genom nedhuggande af lummiga träd och annan skog, kan icke ersättas. Jag kan anföra exempel på köpare af sådan egendom, som *icke* får sin jord, oaktadt han fått qvitteradt köpebref och fullständig lagfart och oaktadt vräkningsdom blifvit utfärdad mot innehavaren af jorden. Med den bekanta långsamheten i vårt lagskipningsväsende händer det, att han sitter kvar i årtal. Under tiden hugger han ned träden och för bort matjorden m. m. dylikt. Sedan får den rätte egaren stämma honom, och efter åtta eller tio års förlopp får han måhända en lumpen penningeersättning, som dock icke uppväger den gjorda skadan. Det vore väl mycket bättre, om man kunde ställa det så, att sådan jord sattes i "taka händer", i stället för att låta den vara utsatt för innehavarens godtyckliga behandling. — I den föreliggande paragrafen är det nu naturligtvis fråga om en gäldenär,

som verkligen sköfvar och förderfvar egendomen. Hvad skall då borgenären taga sig till deremot? Om han sedan anställer rättgång mot honom, så har han vanligen ingenting att godtgöra den gjorda skadan med. Jag kan således icke finna annat än att den här föreslagna åtgärden är mycket billig, i synnerhet som förvaltningskostnaden af egendomen skall ske på borgenärens bekostnad och det icke är denne, som tillsätter förvaltaren, utan en myndighet, som väl måste anses fullkomligt opartisk, nemligen öfverexekutorn. Jag får således för min del yrka bifall till den föreliggande paragrafen.

*Förslag till
utsöknings-
lag.
(Forts.)*

Herr von Geijer: Då jag först läste denna paragraf, uppfattade äfven jag de i densamma förekommande ordalagen på samma sätt som den ärade talaren på hallandsbänken, eller att den här i fråga varande åtgärden alltid skulle vidtagas så snart borgenären sådant påstode. Men vid närmare påseende tror jag dock icke, att de böra på sådant sätt fattas. Det torde nemligen icke vara något tvifvel om att det måste bero på öfverexekutorn att deröfver bestämma och icke blott på borgenärens påstående. Att paragrafen i sig själf är ganska sträng, det vill jag gerna erkänna; men den åsyftar också att borttaga en ganska stor olägenhet, som verkligen lätt kan ega rum, nemligen att innehafvaren af en utmätt fastighet af ilska mera eller mindre förderfvar densamma och derigenom bereder borgenären stora förluster.

Herr Samzelius: Jag har till en del blifvit förekommen af den siste talaren. Visserligen vill jag gerna medgifva att, på sätt Grefve Mörner anmärkte, det kan finnas illvilliga så väl borgenärer som gäldenärer, och att lagen bör vara sådan, att den ena icke öfverlemnas åt den andres godtycke. Men jag tror äfven, att detta lagförslag är så beskaffadt, om det rätt tillämpas. Det är nemligen icke öfverlemnadt hvarken åt borgenären eller åt gäldenären att bestämma, huruvida egendomen skall förvaltas af god man, utan pröfningen häraf beror på Kongl. Maj:ts Befallningshafvande. Kongl. Maj:ts Befallningshafvande skall, innan borgenärens ansökning i detta afseende bifalles, hafva utredt, att fara verkligen är för handen för att egendomen i någon större mån försämras; och jag fäster uppmärksamheten på detta uttryck "i större mån", hvaraf framgår, att lagen fordrar, det verklig anledning till farhågor skall förefinnas, innan den i fråga varande åtgärden får vidtagas, att det således icke är nog med några uppgifter af borgenären, utan att ordentlig bevisning om förhållandet måste förebringas. Hvad beträffar uttrycket "ege öfverexekutor", så är det klart, att dermed icke kan förstås något åläggande för Kongl. Maj:ts Befallningshafvande att på ett påstående af borgenären ovilkorligen i hvilket fall som helst förordna om åtgärden; utan det är ett fakultativt uttryck. Vore här meningen att stadga ett ovilkorligt åläggande, skulle det hafva hetat "skall Kongl. Maj:ts Befallningshafvande". Behovet af här i fråga varande stadgande har under flera år visat sig vara särdeles stort. Jag

*Förslag till
utsöknings-
lag.
(Forts.)*

har själf haft erfarenhet och sett exempel derpå både på landet och i staden. Vid den tiden, då egendomarne voro i starkt prisfall och ofta voro intecknade öfver sitt verkliga värde, förekom det icke så sällan, att de öfverlemnades på spekulation. Personer funnos, som hade till sitt yrke att köpa egendomar och trakassera inteckningshafvarne; de läto betala sig för att icke hugga ned skogen och rifva ned husen o. s. v. Det var vid flere tillfällen så upprörande, att det syntes mig vara af ganska stort behof påkalladt, att ett sådant stadgande blefve infördt som den föreliggande paragrafen innehåller. Sådana tider, som dem jag nu berört, kunna förr eller senare återkomma. Jag vet en person, som sålde en egendom, och priset bestämdes till en half butelj öl; köparen lyckades sedan tilltvinga sig ganska bra betaldt från inteckningshafvarne, för att han icke skulle förstöra egendomen. Grefve Mörner yttrade, att innehafvarne icke hade rättighet att hugga ned skogen. Ja! det hafva de visserligen icke; men de göra det i alla fall, och då de vanligtvis ingenting ega, kunna borgenärerne sedan icke få någon ersättning för skadan. Det synes mig således af många skäl vara önskligt, att den föreliggande paragrafen blifver antagen, och jag får för min del yrka derpå.

Herr Asplund: För min del är jag af den åsigten, att det här föreslagna stadgandet är af ganska stort behof påkalladt. Under den tid jag såsom öfverexekutor haft att tillämpa den nu gällande lagen erinrar jag mig med bestämdhet ett fall, der jag, oaktadt denna lag icke innehåller något bestämdt stadgande i detta afseende, ansåg mig böra sätta borgenären i besittning af en utmätt egendom på den grund, att fara verkligen var för handen, att den skulle så vanvårdas, att borgenärens rätt derigenom skulle blifva lidande. I Norrland har ofta inträffat och kommer nog ofta att inträffa fall, der egendom till följd af skogens försäljning får så litet värde i egarens tycke, att han rent af icke mera bryr sig om den; han kan lemna både egendomen och fäderneslandet, sedan skogen blifvit sköfadt. Det har i Jemtland förekommit exempel på, att egendomar blifvit sålda till trävarubolag, hvilka, sedan skogen derå blifvit sköfadt, alldeles öfvergifvit desamma. Häraf har mycket krångel uppstått, för att utfå kronoutskylderna för en sådan egendom; ty ingen ville såsom egare svara för en sådan egendom ens mot blotta gäldandet af nämnda utskylder, utan den ene efter den andre afhände sig den för en spottstyfver eller rent af skänkte bort egendomen. Hade man i sådant och liknande fall icke rätt att sätta sig i besittning af den öfvergifna egendomen och att förvalta densamma, för att söka tillgodogöra sig dess afkastning, funnes knappt någon utväg att tillgodose fordringsegares rätt.

Jag tror därför det är stort skäl att bifalla denna paragraf.

Grefve Mörner: Hvad först angår det af en ärad talare i mitt granskap fälda yttrande, att, om utmätningen inträffar i

sånings- eller skördetiden, egendomsegaren kan låta bli att så och skörda, så vill jag bedja att få säga att jag icke vet ett enda fall, då sådant inträffat. Man kan skapa sig hinder i inbillningen, men man måste tillse att de också ega motsvarighet i verkligheten. Befarar man skada af hans förvaltning, så finnes ett annat sätt att bringa egaren från skötseln af egendomen, och det är att försätta honom i konkurstillstånd, ty i sådant fall måste han afstå från att vårda sin egendom.

Hvad för öfrigt angår det förhållande, som en ärad talare nyss omnämnde, att egendomar kunna gå i köp för en half buteljöl och att det vore svårt att få rätt på egaren, sedan skogen blifvit såld och egendomen derigenom blifvit värd så godt som intet, så hör det ej hit. Jag ber om förlåtelse, att jag säger det; men min oföргripliga tanke är, att de, som kunna inblanda sådana saker i den föreliggande frågan, icke hafva gjort klart för sig, hvad det är fråga om, utan de sväfva med sin tanke i förhållanden, som visserligen nu för tiden kunna uppkomma men som derföre icke träffa in på hvad som de nu borde fästa uppmärksamheten vid. Att en inteckningshafvare lider derigenom, att egendomen prånglas i köp o. s. v.; hvad vill det säga? En inteckningshafvare, som har skuldsedel på 6 månaders uppsägningstid, kan icke under uppsägningstiden vidtaga några åtgärder för bevarande af sin rätt. Men detta afser förhållanden, som lika väl kunna inträffa efter nu gällande lag. Jag ber Herrarne skilja på hvad som har varit och hvad som skall blifva efter denna lag. Nu kan en utmätning gå ganska långsamt; men enligt den nya lagens 99 § kan auktionen ske redan fyra eller fem veckor efter utmätningdagen, och således skulle försäljningen kunna ske fem till sex veckor efter utsökningsmålets anhängiggörande. För att auktionen skall kunna verkställas, måste utmätningsmannen hafva reda på egaren. Har egendomen gått i många köp på den sista tiden, så att det ej är utredt, hvem som är egare, gagnar den nya lagen föga.

Emellertid torde egaren, då han är känd, på så kort tid som 4—5 veckor icke kunna vidtaga några åtgärder, som särdeles skada egendomen.

Hvad skall egendomsegaren kunna göra för manövrer med sina inteckningshafvare? Han kan icke hindra, att egendomen går under klubban, eller anställa något klander, som uppehåller utmätningen, utan saken är enkel och på det klara. Det är visserligen möjligt, att han äfven på en mycket kort tid kan göra något underslef med egendomen, men säkert är, att han blir så bunden, att det icke kan vara betydligt, och i alla fall har min erfarenhet icke ledt mig till den uppfattningen, att skälmarnes antal är öfvervägande.

Om egaren blifvit skild från förvaltningen af sin egendom, så medför det alltid för honom ganska stor kostnad och olägenhet, och derföre har jag velat uttala min åsigt, att han icke borde kunna depossideras på en så kort tid.

Jag vill ännu en gång upprepa, att med afseende på den

*Förslag till
utsöknings-
lag.
(Forts.)*

*Förslag till
utsöknings-
lag.
(Forts.)*

korta tid, som enligt regeln kommer att förflyta från utmätningssdagen till försäljningsdagen, måste antingen Konungens Befallningshafvande förfara summario processu, eller också tjenar det föreslagna stadgandet till ingenting; ty skall det anställas undersökning, vittnen höras o. s. v., så är möjligen ännu ingen åtgärd vidtagen, då försäljningen skall ske. Om stadgandet således sällan kommer att tillämpas, vet jag icke, hvad det skall tjena till att antaga det. Ur flinthård juridisk synpunkt må stadgandet synas alldeles förträffligt; men ur praktisk synpunkt är det icke lämpligt, att paragrafen får stå kvar oförändrad och utan jemkning.

Jag yrkar fortfarande återremiss.

Herr Odelberg: Då de af Grefve Mörner uttalade farhågorna i afseende på den föreliggande paragrafens innehåll blifvit delade af en annan talare inom Kammaren, så har jag trots det vara skäl, att de, som godkänna paragrafen, något allmänare uttalade sin åsigt derom, på det icke den föreställningen måtte vinna insteg, att den skulle i sjelfva verket vara för sträng mot gäldenärerna. För min del tror jag, att den är alldeles nödvändig. Grefve Mörner yttrade, att man lätteligen kunde skapa sig bilder, fantasibilder förmodar jag han menade, som icke skulle hafva någon motsvarighet i verkligheten. Jag tror, att detta yttrande ganska väl skulle kunna tillämpas på honom sjelf; ty jag vet icke, att det ännu inträffat något enda sådant fall som han befarat, och jag tror icke heller, att det kommer att inträffa. Men hvad man vet, det är deremot att sådana fall ganska väl kunna inträffa, der ett sådant stadgande som det här föreslagna vore ganska väl behöfligt. Jag vill begagna samma uttryck som en annan talare nyss använde; ilskna gäldenärer torde det icke vara så ondt om, och af en sådan gäldenär kan man just befara, att han gör egendomen så mycken skada blott för att göra skada, att den kan blifva i det närmaste förderfvad. En vacker egendom med park och planteringar kan derigenom blifva så illa behandlad, att det icke på många år är möjligt att åter sätta den i stånd. Någon ersättning är det vanligen icke möjligt att erhålla; ty hvad skall man taga sig till mot en person, som antagligen redan gjort af med allt hvad han har? Jag får på dessa skäl för min del på det högsta tillstyrka bifall till denna paragraf.

Herr Frisk: Jag får instämma med dem, som yrkat bifall. Jag har från min hembygd exempel på, huru en person, som köpt ett bruk, icke kunde betala köpeskillingen, hvarför egendomen blef utmätt; och under tiden högg han ned skogen så mycket han kunde, bröt ut städ och hammare i smedjan, ja till och med kakelugnarna i boningshuset, för att på så sätt förskaffa sig penningar, allt borgenärerna till förfång. Detta och många likartade exempel visa, huru nödvändig denna paragraf är.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad samt Herr Grefven och Talmannen upptagit de derunder gjorda yrkanden

å dels bifall till den förevarande paragrafen och dels återremiss deraf; framstälde Herr Grefven och Talmannen proposition på bifall till paragrafen och då dervid svarades många ja jemte några nej, förklarade sig hafva funnit ja öfvervägande.

*Förslag till
utsöknings-
lag.
(Forts.)*

82 §.

Herr Carleson: Äfven den varmaste vän af de förbättringar i utsökningsväsendet, som det föreliggande lagförslaget innehåller, torde hafva svårt att neka, att der förekomma stadganden af ganska tvifvelaktigt värde, som ej höjas deraf att förslaget i allmänhet ställer vida större fordringar på utmätningsmännens kunskaper och urskilningsförmåga än den nu gällande lagen. Bland förenämnda stadganden förekommer mig intet betänkligare än det, som innehålles i den nu föredragna paragrafen, hvarigenom tillåtelse gifves, att för Pers ointecknade fordran Påls egendom må tagas i mät. Då nya lagberedningens förslag i ämnet undergick granskning i högsta domstolen, framställdes af domstolens ledamöter åtskilliga anmärkningar mot den grund, hvarpå beredningens motsvarande paragraf hvilade, och de fleste ledamöterna påyrkade, att paragrafen måtte helt och hållet utgå. Kongl. Maj:t fann det föreslagna stadgandet icke kunna alldeles undvaras, men likväl påkalla en väsentlig jemkning, hvarigenom paragrafen fick den lydelse som den nu har. För min del uppfattar jag icke den af lagberedningen åberopade öfverensstämmelsen mellan förmånsrätt för utmätningen och sakrätt för inteckning, hvarför det i fråga varande stadgandets grund synes mig vara till sin riktighet mycket tvifvel underkastad, och derest detta tvifvel är berättigadt, måste det komma att draga med sig en stor villrådighet i fråga om tolkningen icke blott af denna, utan äfven af åtskilliga andra lagar, i de fall der det gäller att bedöma den rättsställning, som innehafves af en person, hvilken köpt en fast egendom, men icke hunnit att lagfara den. Jag har från en af de dugligaste och lagfarnaste domare i vårt land fått mig tillstånd en promemoria, innefattande anmärkningar mot senast föredragna paragraf, och denna promemoria slutar med spørsmålet, huruledes i vissa fall skulle förfaras i händelse den i fråga varande paragrafen blefve lag. Jag torde för Kammaren få uppläsa promemorians nyssnämnda slut, hvarvid bör anmärkas, att med det deruti begagnade uttrycket "nye egaren" menas liksom i 82 § den som köpt en egendom, utan att hafva hunnit lagfara den, då utmätning af egendomen sker för tredje mans räkning. Spørsmålet lyder sålunda: "Huruvida utmätningen bör anses ske eller hafva skett hos förre egaren eller hos nye egaren;

huruvida nye egaren skall underrättas om utmätningen och erhålla utmätningsbevis m. m. (jemför 59, 60 och 84 §§);

om nye egaren är befogad göra jäf mot fordringen, för hvilken utmätning sökes, eller bestrida utmätning af fastigheten på den grund, att förre egaren har penningar eller lösören, som först bort tagas i mät;

Förslag till
utsöknings-
lag.
(Forts.)

om nye egarens borgenär eger få utmätning af fastigheten, då lagfart icke blifvit sökt;

huruvida det förhållande, att förre egaren eller nye egaren är i konkurstillstånd eller kommer i konkurs en månad, sedan utmätningen skett, har inflytande på utmätningen eller dess följder;

huruvida, i den händelse utmätningen skett på grund af dom eller utslag, som ej vunnit laga kraft, och domen eller utslaget sedermera ändras eller upphäfves, i följd hvaraf utmätningen återgår, nye egaren är enligt 50 § berättigad fordra och erhålla skadestånd af den, som utmätningen sökt; samt

huruvida, derest utmätningen leder till egendomens försäljning och nye egaren icke sökt lagfart, den, som å den exekutiva auktionen inköpt egendomen, kan få lagfart å sitt fäng, utan att med nye egarens fäng lagfares?"

Af dessa nu upplästa frågor, hvartill andra kunde läggas, är det några, som kanske skulle kunna temligen lätt bemötas; en och annan åter är af beskaffenhet, att jag tror, att af tio personer, som borde med uppgifna skäl besvara dem, knappt tre skulle finnas vara alldeles ense om svaret. Det är visserligen möjligt, att Särskilda Utskottets ledamöter anse alla dylika frågor kunna tillfredsställande besvaras; men det är mindre sannolikt, att vederbörande utmätningsmän ega förmåga dertill, och efter min förmening får man knappt vänta det ens af domare eller jurister i allmänhet. Det måste vara vanskligt att utan kraftigare skäl än de anförda begära proposition på återremiss i ett fall, der Utskottets ledamöter tyckts hafva varit fullkomligt ense om tillstyrkande af bifall till Kongl. Maj:ts proposition, men sjelfva saken är af den vikt och förekommer mig så betänklig, att jag dock anser mig böra anhålla om en sådan proposition, på det Utskottet måtte komma i tillfälle att taga frågan under förnyadt öfvervägande.

Herr Wallenberg: Det är en konstig och svår fråga, denna paragraf omhandlar, och många olika meningar hafva om densamma gjort sig gällande. Utskottet hade dock icke någon invändning att framställa mot den af Kongl. Maj:t föreslagna lydelsen. Den siste talaren har i anledning af stadgandet i samma paragraf till besvarande framkastat en mängd frågor; men om nu dessa jemte den återremitterade paragrafen komma till Utskottet, blir Utskottet lika illa deran som förut. Hade deremot talaren med sin stora sakkunskap framlagt ett redaktionsförslag, skulle jag icke hafva emotsatt mig en återremiss af denna paragraf.

Hans Excellens Herr Friherre De Geer: I det förslag till utsökningslag, som remitterades till högsta domstolen, hade första momentet af denna paragraf följande lydelse: "Öfverlåter någon sin fasta egendom till annan, må, innan nye egare sökt lagfart, öfverlåtelsen ej utgöra hinder för egendomens utmätande för förre egarens gäld". En enda bland högsta domstolens ledamöter lemnade paragrafen utan anmärkning, men alla de öfrige hade mera

och mindre att invända mot densammas lämplighet och föreslogo, att den helt och hållet skulle uteslutas. Lagberedningen hade såsom motiv för denna paragraf åberopat likheten med de i 14 § af nya inteckningslagen omförmälda förhållanden, hvarest stadgas, att om, efter öfverlåtelse af en egendom, den förra egarens borge-närer söka inteckning förr än den nye egaren sökt lagfart, inteckning skall beviljas; och lagberedningen ansåg, att, om någon sökte annan sakrätt, genom utmätning, innan nye egaren sökt lagfart, äfven de anspråken borde kunna gillas. En bland högsta domstolens ledamöter opponerade sig mycket bestämdt mot sjelfva grunden för stadgandet; men de öfrige inskränkte sig hufvudsak-ligen till att påvisa de vådliga följder, som af stadgandet kunde uppstå, och olikheterna mellan detta fall och då fråga är om in-teckning. Inteckning, erinrade de, kunde nemligen icke sökas på andra dagar under ordinarie ting, än då lagfart jemväl kunde begäras, och det stode följaktligen en ny egare fritt att förhindra sådan intecknings beviljande genom att i rätt tid söka lagfart. Utmätningen kunde deremot ske när som helst; och det kunde således lätt hända, att, oaktadt den nye egaren ingenting för-summat, hans rätt finge vika för den utmätningssökandes.

*Förslag till
utsköknings-
lag.
(Forts.)*

Det var, som sagdt, dessa omständigheter, högsta domstolens fleste ledamöter påpekade. De hafva nu i det till Riksdagen framlagda förslaget blifvit undanröjda derigenom, att i 82 § in-förts bestämmelsen, att utmätningen skall vika, derest nye egaren i rätt tid söker lagfart. För min del kan jag icke finna annat än att analogien med inteckningslagen är fullt riktig. Jag tror mig icke om att bedöma svårigheten af de kollisionssfall, som vid paragrafens tillämpning kunna uppstå och hvilka af den förste talaren blifvit påpekade; och jag vill icke motsätta mig hans be-gäran om återremiss, då i allt fall det faktum föreligger, att högsta domstolens fleste ledamöter ansett paragrafen kunna utan våda uteslutas. För min del tror jag dock, att detta skulle hafva sina stora betänkligheter. På sätt jag anförde till statsrådsprotokollet skall nemligen, om paragrafen uteslutes, den olägenheten fort-farande ega rum, som nu förefinnes, att en fastighetsegare, som är utsatt för faran af utmätning, kan göra upp ett låtsadt köp om sin egendom, med hvilken som helst, utan afsigt att med detta köp lagfara. Framvisandet af köpebrevet förhindrar emellertid ut-mätningen; och någon lagfart kommer sedan icke i fråga. För ett sådant svikligt förfarande finnes ingen laga påföljd bestämd. Detta missförhållande är sådant, att man af praktiska skäl bör söka få det undanröjdt. Det är möjligt, att detta kan låta sig göra på något för den nye egaren mindre farligt sätt, t. ex. om man be-stämmer tiden för utmätningens giltighet till något senare än till den första dag, då lagfart kan sökas; men att alldeles borttaga paragrafen anser jag icke rådligt.

Jag motsätter mig icke återremiss.

Herr Carleson: I anledning af Herr Wallenbergs yttrande tillåter jag mig att omnämna, det jag först i går mottog de af

Förslag till
utsöknings-
lag.
(Forts.)

mig nu åberopade anmärkningarne och sedan dess icke varit i tillfälle att försöka en omredaktion af ens denna paragraf än mindre af någon annan, som, för undanrödjandet af de framkastade tvifvelsmålen, möjligen skulle kunna behöfva ändras. Det är icke lätt att verkställa en sådan omredaktion; och om Utskottet verkligen tager den i öfvervägande skall det måhända befinnas, att saken icke göres på en dag.

Efter härmed slutad öfverläggning, gjordes först proposition på bifall till den förevarande paragrafen, hvarvid svarades många nej, blandade med ja, och sedermera proposition på återremiss deraf, då svaren utföllo med många ja, blandade med nej; och och förklarades ja nu hafva varit öfvervägande.

83 och 84 §§.

Biföllos.

86 §.

Herr Wallenberg: Denna paragraf är den enda i hela detta betänkande, mot hvilken jag afgifvit reservation, och jag ber Herr Talmannen och Kammaren taga i öfvervägande, huru vida det kan vara klokt att lemna hvarenda borgenär makt att i oträngdt mål gifva luft åt sin ovilja mot gäldenären genom att affordra gäldenären värjemålsed. I andra civila rättstvister får värjemålsed endast mycket sällan anlitas och aldrig utan domarens begifvande; och att då i detta fall gifva part sådan makt öfver motpart anser jag alldeles orimligt och kunna leda till mycket ledsamma följder, emedan edens helgd derigenom förminskas. I Kronobergs län har efter mig tillbandakomna uppgifter under ett enda år förekommit tolf tusen lagsökningar. Att icke alla dessa kunde utfalla gynnsamt för sökanden torde få anses otvifvelaktigt, och blott med ungefär halfva antalet blef detta förhållandet. Skulle då i sextusen fall borgenären ega rätt att säga till gäldenären: "du har icke betalt mig och därför skall du svära", och kanske tillägga: "jag kan väl förstå, att du ingenting har, men du skall i alla fall gå eden såsom straff för det du ej betalt mig". Det är sannerligen vådligt att lagstifta så, att edgången i ända till tusentals fall skall kunna missbrukas.

Jag skall vidare be att få fästa uppmärksamheten på en författning, som medfört ej så ringa skada, jag menar Kongl. förordningen af den 1 Maj 1868, hvarigenom gäldenär berättigats att svära sig fri från bysättningshåkte. Enligt uppgifter från Öfverståthållarembetets kansli, som jag förskaffat mig, har under hela den tid, denna lag tillämpats, aldrig inträffat att någon, som inställt sig för att aflägga eden, i den afgörande stunden känt sig skakad, så att han förklarar sig hellre än att gå eden vilja träda i håkte; men deremot har det ofta händt, att de, som en dag eller så sutit i håkte, erbjudit sig att aflägga eden för att blifva

fria. Då de inträdde i häkte — synes mig häraf vara klart — visste de sig ega något och kunde icke förmå sig att gå en ed, som de visste vara falsk, men sedan de varit en dag i häktet och derunder haft tråkigt, hade de hunnit dagtinga med sitt samvete och nedtysta detta. Nu vill man stadga, att en person, därför att han är skyldig en annan en krona eller femtio öre, skall kunna tvingas att aflägga ed på sina tillgångar; och huru vill man, att denne skall kunna svära med iakttagande af någon sannolikhet, sedan sådana bestämmelser skola tillämpas, som de i den 65 §. Det blifver för honom svårt att svära på, att han icke har något litet mer än deri är bestämdt.

*Förslag till
utsöknings-
lag.
(Forts.)*

Jag tror det icke vara för mycket begärddt att någon hake lägges på den mellan borgenär och gäldenär lätt utbrytande oviljan. Jag har dock icke nu vågat gå så långt, som att föreslå, det denna paragraf måtte helt och hållet uteslutas, hvilket väl vore det naturligaste, utan jag endast har föreslagit, att edgång icke må ega rum, om icke öfverexekutor så besluter. Då kan edgång icke föreläggas, så vida ej någon annan än den, hvilken är part i saken, finner skäl dertill förefinnas. Denne andre måste blifva öfverexekutor, och har han gifvit sitt tillstånd till edens afläggande, måste väl äfven vara anledning att antaga det något fördöljande egt rum.

Detta föreslagna stadgande är något alldeles nytt hos oss. Ingenstädes i vår nu varande lag finnes bestämdt, att en person skall ega besluta något sådant i afseende på en annans samvete, därför att han icke af denne andre kan utfå en liten fordran; och man må därför besinna sig två gånger innan man går till en sådan ytterlighet.

Med stöd af hvad jag sålunda anfört, anhåller jag, att i denna paragraf efter orden "i laga ordning användas;" må få inflyta: "*då må öfverexekutor, om borgenär det äskar, och öfverexekutor finner sådant lämpligt, förelägga gäldenären*" samt paragrafen i öfrigt erhålla den af Utskottet föreslagna lydelsen.

Herr Almqvist: Med den förre talaren instämmer jag fullkomligt deri, att den rättighet, här gifvits åt en borgenär att fordra edgång af gäldenären, är allt för långt utsträckt, och jag instämmer jemväl med honom i yrkandet om ändring af paragrafen; men jag vill gå längre än han. Jag tror att vår tid funnit edgång vara ett sådant bevisningsmedel, att detsamma endast med största möjliga inskränkning bör begagnas; och i frågor af denna beskaffenhet, der kanske en persons existens skulle bero på edens afläggande borde det ej användas. Den här föreslagna edgång skulle ej ifrågakomma i andra fall, än då gäldenärens ärlighet misstänktes; och att lita derpå, att en sådan person allmänligen skulle skygga för edgång, fruktar jag vara nog vanskligt helst i vår tid, då, bland de många olika religiösa uppfattningar, som äro rådande, äfven finnas de, som anse det vara fullkomligt likgiltigt inför vår Herre hvad de här på jorden göra eller icke göra. Vid sådant förhållande anser jag ovist att ytterligare ut-

*Förslag till
utsöknings-
lag.*
(Forts.)

sträcka edernas användning och i förevarande fall anser jag det icke oundvikligt.

Som jag nyss nämnde, tror jag icke, att man kan påräkna, det en person i den här tänkta belägenheten och af det slags folk, att han kan misstänkas för oärlighet, skall skygga för att aflägga falsk ed; och, såsom Herr Wallenberg nyss sade, derpå finnas klara bevis. Hvad skall då förmå en sådan gäldenär att hålla sig till sanningen, om icke den kriminela påföljden för falsk edgång. Om så är, synes mig det mål, som afses, kunna uppnås på annat sätt än det föreslagna. Om t. ex. gäldenären i förevarande fall inför vederbörlig myndighet eller ock inför utmätningsmannen i vittnens närvaro afgåfve skriftlig förklaring, att han icke eger annan tillgång än den, som uppgifven är, och tillika blefve stadgadt, att, om en sådan förklaring funnes osann, ansvaret vore enahanda, som för falsk edgång, skulle, synes mig, det åsyftade ändamålet kunna vinnas utan att religiösa former deri inblandades.

Jag anhåller att denna paragraf måtte återremitteras i syfte att bruket af edgång i förevarande fall må, om ej förekommas, dock erhålla all möjlig inskränkning.

Herr Fröman: I afseende på olämpligheten af edgång i det fall, hvarom här är fråga, instämmer jag med de talare, som nyss hafva yttrat sig. I fråga åter om det sätt, hvarpå de menliga följder, de påpekat, skulle kunna undvikas, är jag icke alldeles af samma tanke, som desse talare. Att, såsom den förste talaren föreslog, till Konungens Befallningshafvande eller öfverexekutor öfverlemna att pröfva och bestämma, huruvida edgång skall ega rum eller icke, förekommer mig litet opraktiskt. Jag vet nemligen icke rätt i hvad form en sådan fråga skall kunna komma till öfverexekutor och hvad det är, denne skall pröfva. Utmätningssmannen borde väl i sådant fall afgifva någon berättelse öfver hvad vid själfva utmätningen förefallit, hvaraf öfverexekutor sedan skulle kunna sättas i tillfälle att bedöma, huruvida omständigheterna vore sådana, att edgång lämpligen borde ega rum. Detta är en omväg; men äfven om man skulle besluta sig därför, är det mig icke klart, om öfverexekutor skulle kunna anses vara behörig myndighet att verkställa den här ifrågasatta pröfningen. Man har i denna lag varit mycket angelägen att rätt fixera öfverexekutors ställning, att skilja från honom allt, som till domarembetet kunde höra; och jag finner i den ställning, som sålunda blifvit öfverexekutor anvisad, icke någon plats för denna pröfning.

Jag föreställer mig deremot, att det naturligaste vore att bestämma, det borgenär, då de i paragrafen angifna omständigheter förekomma, skulle vara befogad att söka få gäldenär i konkurs. Ett ändamål, som man genom sakens hänskjutande till öfverexekutor ville vinna, var, såsom den förste talaren antydde, att parterna skulle få tillfälle att något besinna sig; ty i många, om icke de flesta fall, framkallas borgenärens påstående om och kanske äfven gäldenärens förnekande af befintliga tillgångar, som undandoldes, just i följd af tillfällig harm eller förtrytelse, hvilken

finge tid att dunsta bort, derest icke genast eller så snart komme i fråga att aflägga eden, utan någon omgång vore dermed förenad. Detsamma vinnes lika väl genom de åtgärder, som fordras för gäldenärens försättande i konkurs.

Nu är på annat ställe i denna lag stadgadt, att, om gäldenär vid utmätningen nekar att gå den i fråga varande eden, borgenären skall ega rätt att bringa honom i konkurstillstånd. Det synes då ligga nära till hands, att genom någon ändring af ordalagen uti 19 § af förordningen om denna lags införande stadga, att borgenär i här antydda fall skulle ega rätt att söka få gäldenären i konkurs; och genom ett sådant stadgande skulle, efter min tanke, förfarandet komma in i det rätta spåret. För att åstadkomma detta, anhåller jag om paragrafens återremitterande.

*Förslag till
utsöknings-
lag.
(Forts.)*

Hans Excellens Herr Friherre De Geer: Jag är för min del icke heller någon vän af öfverflödiga edgångar, och om frågan om deras borttagande i större omfång nu föreläge, skulle jag anse densamma förtjent af synnerlig stor uppmärksamhet; men frågan, huru vida de religiösa formerna böra bibehållas eller utbytas mot andra vid afgifvande af de förklaringar om sin förpligtelse att hålla sig till sanningen, som i alla händelser måste finnas föreskrifna i lagen och vara så beskaffade, att en påföljd kan drabba den, som gör sig skyldig till origtiga uppgifter, torde icke, såsom den andre talaren i ordningen syntes ifrågasätta, i detta enstaka fall böra lösas på ett från öfriga afvikande sätt eller så, att en skriftlig deklaration utan edsförpligtelser här sattes i stället för de vid andra tillfällen begagnade religiösa edsformulären.

Det blifver således efter min tanke endast fråga om den här föreskrifna eden kan helt och hållet borttagas eller dess åläggande, på sätt den förste talaren önskat, inskränkas till de fall, då öfverexekutor så pröfvar lämpligt. Jag vill då först fästa mig vid följderna af att densamma helt och hållet borttages, såsom siste talaren yrkade och i sammanhang, hvarmed han framlade sin åsigt, att en borgenär borde ega ovilkorlig rätt att tvinga sin gäldenär till konkurs, derest denne saknade tillgång att betala sin skuld. Följden af ett sådant stadgande skulle icke blifva annan än den, att, så snart en borgenär ansåg, att gäldenären undanstuckit tillgångar, han skulle yrka gäldenärens försättande i konkurs. Så snart detta skett, måste gäldenären, enligt de ännu i konkurslagen kvarstående föreskrifterna, aflägga ed på, att han icke har andra tillgångar, än han uppgifvit. I fall han går denna ed, som ju med redlige gäldenärer får antagas, blifver följd, att konkursen afskrifves; men hvad är då vunnet med detta förfarande? Gäldenären har lika väl aflagt eden; och omgången af en konkurs och de möjligen dermed förenade kostnader komma att åtfölja edgången. När man år 1869 i Tyskland borttog bysättningstvånget, ansåg man nödvändigt att såsom kontroll, det icke tillgångar undanstuckes, i stället införa en så beskaffad ed, som den här föreslagna.

Förslag till
utsöknings-
lag.
(Forts.)

Hvad åter angår yrkandet, att pröfningen skulle öfverlemnas till öfverexekutor, hemställer jag, om icke detta skulle medföra större skymf för gäldenären, än om han går eden därför, att borgenären så fordrar. Det är ganska naturligt och behöfver icke vara förolämpande för gäldenären, att borgenär vill hafva visshet om att inga tillgångar finnas och därför fordrar högtidlig förklaring att så sig förhåller; men om pröfningen öfverlemnas till öfverexekutor och eden endast i det fall af öfverexekutor ålägges, att giltig anledning synes vara för handen, det gäldenär undanstuckit tillgångar, förefaller mig, att eden erhåller en svårare karakter för gäldenären. Herr Wallenberg har icke velat lemna åt hvarje borgenärs ovilja rätt att affordra gäldenären en så beskaffad ed; men som nämnt är, borgenären har dock i alla fall denna rätt, då han kan tvinga gäldenären till konkurs.

Det är väl heller icke troligt, att alla de 12,000 personer, som inom Kronobergs län, enligt hvad samme talare uppgifvit, på ett år anställt lagsökningar, skulle hafva affordrat sina gäldenärer denna ed, utan jag föreställer mig, att fordran på edgång skulle inskränkt sig till de få fall, då anledning förefunnits att tro, det gäldenären hade större tillgångar än han uppgifvit.

På dessa af mig nu anförda grunder, anhåller jag om bifall till paragrafen.

Herr Sjöbring: Äfven jag anhåller att få instämma med de föregående talarne uti deras ogillande af föreskriften i denna paragraf, att gäldenären under vissa förhållanden skulle vara skyldig att aflägga värjemålsed. Man hör ofta klagas deröfver, att i vårt land edgångar allt för ofta påfordras; och eger redan nu missbruk i denna väg rum, är att frukta, att detta missbruk skulle i hög grad ökas genom en föreskrift sådan som denna. Jag kan icke bedöma de hinder, som nu blifvit anförda mot borttagandet af denna föreskrift, men jag kan det oakadt icke underlåta, att uttala den stora betänklighet, jag hyser mot att man skulle än vidare öka antalet värjemålseder. När samhällets viktigaste intressen påkalla det, har det utan tvifvel rätt att fordra edgång. Denna rätt kan det icke eftersätta, hvarken i vår tid eller någonsin intill dagarnes ända, emedan det väl aldrig kommer att bestå af idel rättfärdige. Men af denna samhällets rätt framgå icke, enligt mitt förmenande, giltiga anspråk, att äfven enskilde för tillvaratagandet af sina större eller mindre intressen skulle ega att fordra edgång. Jag har i allmänhet svårt att godkänna värjemålsedens berättigande. Det heter, att ingen må vittna i egen sak, men med ännu större skäl synes det mig böra heta, att ingen må svärja i egen sak. Ingen bör nemligen ställas i valet mellan mistningen af timliga fördelar och en falsk ed. Detta val innebär en stor frestelse för många, och vi veta nog, att den för ganska många befunnits allt för svår. Det är därför, enligt mitt förmenande, vådligt att införa ett sådant stadgande om edgång, som det föreslagna, helst som en i sig sjelf helig sak genom att ofta upprepas skulle förlora mycket af sin helgd, och det derfore

vore att frukta, att falska edgångar skulle komma att oftare förekomma än som för närvarande är förhållandet. Jag måste på dessa skäl afstyrka denna föreskrift om edgång och, som jag icke heller kan anse saken egentligen hjälpt med hvad reservanten föreslagit, instämmer jag med dem, som yrka återremiss å denna paragraf.

*Förslag till
utsöknings-
lag.
(Forts.)*

Herr Samzelius: Icke heller jag är vän af några eder, och det är med stor glädje jag på senare tider sett, att antalet af dem minskats; men i förevarande fall tror jag icke eden kan umbäras. Om, såsom en del ledamöter i Utskottet vid öfverläggningen derom förmenat, människorna kunde skiljas i två grupper, de fullt redlige och de alldeles samvetslöse, då vore eden öfverflödigt; ty de redlige tala sanning utan ed, och för de andra gagnar eden ej till något. Men mellan dessa grupper finnes en stor mängd, som vacklar mellan det rätta och orätta, och erfarenheten har visat, att eden för denna klass icke varit utan verkan; och flera fall uppgafs i Utskottet der så ock varit förhållandet. De, som uppträdt mot edens nytta i detta fall, hafva missuppfattat den samma.

Den har blifvit kallad värjemålsed. Det är den icke i Kongl. Maj:ts förslag, men den blir det genom Herr Wallenbergs förslag. Den bör endast förstås såsom en juramentum paupertatis. Den skulle kunna liknas vid den ed, som nu ålägges för fullföljande af prestanda hos Kongl. Maj:t. Den kan äfven ställas i jembredd med bouppteckningseden, om hvars borttagande icke är fråga vid detta tillfälle. Det fordras ju blott att gäldenären skall beediga, det han icke eger mer än han uppgifvit. Deri ligger icke något obilligt begärdt. I andra länder, der lagstiftningen gått framåt, har man afskaffat eden, såsom ett bevisningsmedel. I Frankrike, der det religiösa medvetandet intagit en egen ståndpunkt, har man icke mycket förtroende till vittneseden. Der har man borttagit den i mål som angå större värde, men bibehållit i fråga varande slags edgång. Sådant är ock, så vidt jag minnes, förhållandet i Tyskland, England och på flera ställen. Under en tid då egendom lätteligen kan placeras i obligationer eller andra värdepapper, som utan svårighet kunna undangömmas, har det sig icke så lätt att utröna om tillgångar finnas eller icke. Skulle eden i detta fall borttagas, blefve det nödvändigt att anlita konkurs. Syftet med författningen af den 1 Maj 1868, hvilken en reservant förklarar så olycksbringande, var just att minska antalet af småkonkurser, ty genom den stadgades, att, så snart en bysatt person aflagt ed på, att han ingenting egde, skulle lemnas honom friheten. Sedan han aflagt denna ed, anser man i allmänhet onödigt, att han gör konkurs, och sålunda hafva många konkurser undvikits.

Den tid, jag något sysselsatte mig med konkursstatistik, kom jag till den nedslående upptäckten, att konkurserna i Sverige voro i förhållande till antalet invånare flera än i något annat land. Då jag sökte efter orsaken härtill, fann jag likväl att det icke

*Förslag till
utsöknings-
lag.
(Forts.)*

vore så farligt, ty under det att till exempel i Frankrike endast affärsmännen, commercants, göra konkurs, och i England ej är tillåtet att söka konkurs på mindre belopp än 50 pund sterling, kan här snart sagdt hvem som helst göra konkurs.

Alla små konkurser här i landet böra således ej tagas i betraktande, då man granskar huru konkursförhållandena gestalta sig vid en jemförelse med andra länder. Om eden borttoges, skulle småkonkurserna börja på nytt, och vi skulle åter få äran att stå högst på konkurslistan.

Man har i allmänhet sökt att från Konungens Befallningshafvandes pröfning skilja allt, som kunde anses tvistigt. Det är blott klara fordringar, som af Konungens Befallningshafvande skulle kunna dömas till utmätning. Nu skulle man likväl efter Herr Wallenbergs förslag blifva nödsakad att till öfverexekutor hänskjuta pröfningen, om bindande liknelser och omständigheter finnes, på grund hvaraf eden skulle åläggas. Konungens Befallningshafvande erhåller sålunda en pröfningsrätt, som endast bör tillkomma domaren, och om man icke vore nöjd med Konungens Befallningshafvandes beslut i saken, så, i stället för att behöfva klaga hos Hofrätt, erfordras blott det enkla förfarandet att sätta personen i fråga i konkurs. Oaktadt Konungens Befallningshafvande förklarar, att anledning icke förefunnits att förelägga gäldenär att aflägga i fråga varande ed kan sökanden gå till en domstol och begära konkurs, och då måste gäldenären beediga sina tillgångar.

Att förfara på det sätt Herr Almquist föreslagit, nemligen att gäldenären skulle afgifva en skriftlig förklaring, är ju blott en förändring i afseende på formen för eden, ty jag kan icke inse att saken förändras derigenom, att man stadgar en skriftlig ed i stället för en muntlig. Skulle det vara mindre förskräckligt att afgifva en skriftlig än en muntlig ed? De, som skarpast inom Utskottet uppträdde emot förslaget, voro ett par reservanter — bland dem var icke Herr Wallenberg — hvilka sjelfve blifvit ådömda värjemålsed. Den ena sade sig hafva gått eden till allmänhetens fasa, och den andra brast åt eden, ehuru han hade en rättvis sak. Båda tyckte, att de voro förskräckliga dessa eder.

Men hvarför är värjemålseden så förskräcklig? Jo, därför att, oaktadt man går eden, qvarstå i alla fall de skäl, som föranlett domaren att ålägga densamma. Men då, efter detta förslag, det icke skulle erfordras särskilda skäl för att ålägga denna ed, förefinnes icke heller det förfärande som ligger i värjemålseden.

Jag ber Herrarne noga gifva akt på den stora skillnad, som finnes mellan värjemålseden och den ed, som här är i fråga. Hvad talet om de 12,000 skuldfordringsmålen i Kronobergs län beträffar kan jag försäkra, att borgenärer i allmänhet äro allt för nogräknade om sina kostnader, att de skulle velat äfventyra lagsökning i halfva antalet af dessa mål, om gäldenärerna saknat tillgångar. Det är ett högst obetydligt antal mål, der det saknas tillgång, och det är endast, då tillgång saknas, som yrkande om edgång kan framställas.

På grund af hvad jag sålunda anført, synes mig alla skäl tala för bibehållande af denna paragraf, sådan den af Utskottet blifvit föreslagen; och jag får yrka bifall till densamma.

*Förslag till
utsöknings-
lag.
(Forts.)*

Herr von Koch: Som kanske några af Kammarens äldre ledamöter erinra sig, har jag vid flera tillfällen yttrat mig, för att, om icke alldeles afskaffa edgång, åtminstone i möjligaste måtto inskränka den. Jag har redan som justitiekansler den 29 April 1865 afgifvit utlåtande till Kongl. Maj:t i anledning afgjord hemställan från Riksdagen om en inskränkning af eder. Riksdagen har åter helt nyligen ingått till Kongl. Maj:t med en framställning i samma syfte. I det förslag jag då afgaf tillät jag mig tillstyrka, bland annat: "att frågan om afskaffande, ändring eller inskränkning i de eder, hvilka omförmälas i allmänna lagen, eller öfriga jemlikt 87 § Regeringsformen tillkomna stadganden, må ånyo upptagas vid den pröfning, som sannolikt snart måste företagas utaf lagberedningens, 1849, afgifna förslag till rättegångsbalk; att vid denna pröfning må komma under öfvervägande huruvida icke, åtminstone alltid i de fall, der edgång icke af någondera parten äskas, i stället för ed, blott afgifves på "heder och samvete" lemnad försäkran, samt om icke, der edsförpligtelse skall fortfarande afgifvas, formuläret skall ändras t. ex. på det sätt, att det vanliga slutet "så sant mig Gud hjelpe till lif och själ", borttages och orden: svär vid Gud och Hans Heliga Evangelium utbytas mot orden "svär inför Gud".

En omarbetning i stor skala af allmänna lagen är nu i fråga. En hel ny balk af civil-lagen, nemligen utsökningslagen, som står i närmaste sammanhang med rättegångsbalken, är nu framlagd.

Jag tror att just nu vore tillfället att taga saken angående ederna, i öfvervägande, och jag är glad öfver, att Hans Excellens Herr Statsministern, hvars ord alltid väga tungt, förklarat sig icke vara vän af eder, och jag kan således hoppas, att vid den omarbetning af lagen, som kommer att ske, han skall tillse, att hvad som bör ske i afseende på ederna, kommer att ske.

Herr Almquist har gjort ett förslag, som i det närmaste öfverensstämmer med det, jag 1865 tillstyrkt. Jag tror nemligen, att man i allmänhet kan undgå eder men äska en parts förklaring, på heder och samvete och stadga det äfventyr, att, om den finnes osann, parten drabbas af verldsligt straff för bedrägeri.

Att detta är lämpligt och rättvist torde erkännas af alla.

Men min fasta öfvertygelse är den, att man icke bör i eden inblanda försvärjelser eller hotelser om eviga straff med hvilka icke mensklig lag har att skaffa. Jag tror och hoppas, att man skall snart allmänna komma till erkännande häraf. Jag anser det vara farligt att, så att säga, leka med heliga ting. Det medför en ofantlig fara för mened i synnerhet genom s. k. mentala reservationer, hvilka de erfarnaste lagstiftare funnit existera i alla länder.

En viss sekt, eller ett sällskap, som bär ett heligt namn, men icke alltid verkar för heliga ändamål, har satt dessa i ett full-

*Förslag till
utsöknings-
lag.
(Forts.)*

ständigt system. Jag ber att få uppläsa följande ord om faran af dessa mentala reservationer, från mitt förbemälda som Justitiekansler afgifna utlåtande:

“Den ceremoniella formen synes vara vigtigast för många, hvilka fästa föga afseende vid afsigten med akten och anse sig icke bundna af de ord de uttala, eller hafva svurit eden, om ej den säregna form iakttages, åt hvilken deras fördomar gifvit helgd, så att t. ex. hos en jude af sådan sinnesart edens helgd kan vara beroende derpå, om han vid dess afläggande, lagt ett visst finger på ett visst bibelställe — högra handens tumme å 7 versen 20 kapitlet 2 Mosebok — eller haft på sig sin hatt eller hvad han uti lagen menar med en hatt. I Ostindien hafva domstolarne i detta afseende stora svårigheter med vissa hinduer och mahomedaner, för hvilka afvikelse från deras ritual tillintetgör all verkan af edsförpligtelsen.

Man behöfver likväl icke i Orienten uppsöka mentala reservationer, hemliga undanflykter, förtiganden, ord utsagda i en mening, för att förstås i en annan eller ord inpassade med låg röst i meningar, som innebära motsatsen af hvad hörbart förmäles.

Sålunda uppgifves dels af en engelsk rättslärd i Bentham, att vissa af hans landsmän med lugn aflägga en falsk ed, om de med läpparne vidröra hand eller handske, i stället för evangelerna; dels af en tysk L. v. Jagemann, att han skulle kunna skriva en särskild afhandling angående de mångfaldiga mentala reservationer, derom han under förtroliga samtal med tyskt landtfolk fått kännedom; och dels af en fransysk E. Dumont, huruledes läran om mentala reservationer, tidigt blifvit af den lärda kasuisten Sanchez satt i system och citeras efter honom: 'Man kan svära, att man icke gjort en sak, fastän man verkligen gjort den, om man för sig sjelf tänker, att man icke gjort den en viss dag, eller förr än man blef född, eller förstår *under* någon dylik omständighet, utan att de ord, deraf man sig betjenar förråda sådant: och detta är ganska bekvämt vid många tillfällen och alltid ganska rätt (trés juste!) när det är nödigt eller nyttigt för helsan, äran eller ett godt ändamål“.

För min del anser jag borgerlig lags hotelser med eviga straff högst olämpliga. De verldsliga straffen deremot kan och måste man anlita när de erfordras. Dessa får man rätta efter tidsförhållandena och efter straffskalan emellan särskilda förbrytelser, men man bör icke inblanda bland dem saker, som stå öfver menisklig makt.

Jag fruktar att det icke lönar mödan, sedan Herr Statsministern yttrat sig för bifall till paragrafen, att framställa något annat yrkande, och jag ämnar icke heller ensam göra det, men jag har önskat uttala min tanke till protokollet och i den händelse Kammaren skulle vilja besluta en återremiss af denna paragraf, vågar jag instämma med Herr Almqvist i det förslag han afgifvit.

Vid detta tillfälle tror jag man skulle kunna göra ett stortadt experiment med hans förslag i denna vigtiga sak. Man skulle här kunna nöja sig med ett förklarande eller en skriftlig

försäkran på heder och samvete af gäldenären att han icke egde någon tillgång. Man undgick då en utsträckning i stor skala af ederna, som jag tror är oroande för mångas samveten, om den blir införd i lagen. Om en sådan förklaring blefve här införd, och man sedermera på behörigt ställe i strafflagen gjorde ett tillägg, der straff stadgades för en icke sanningsenlig deklaration, tror jag, att man derigenom kunde erhålla erfarenhet om, huru bestämmelsen af en dylik förklaring skulle verka. Jag vågar tro, att en sådan förklaring skulle vara betydligt verksammare än en ed, ty jag vet icke hvilken reservation kasuister skulle kunna utfundera vid en förklaring, som afgifves på heder och samvete.

Talaren på kristianstadsbänken tror jag har missuppfattat Herr Almquists förslag. Det samma afsåg icke att den skriftliga deklarationen skulle afgifvas under edsförpligtelse utan en förklaring på heder och samvete, och befans en sådan vara sanningslös, skulle den medföra straff efter verldslig lag. Herr Almquist hade önskat, att man åtminstone vid detta tillfälle skulle kunnat undvika användandet af den i mitt tycke ohyggliga ed, der man sätter sin salighet i pant. Jag vill icke göra annat än det vilkorliga yrkandet, att, i fall paragrafen blifver återremitterad, mitt yttrande måtte få åtfölja remissen, för att tagas i betraktande jemte det förslag Herr Almquist framställt i det syfte, hvori jag hufvudsakligen instämmer.

*Förslag till
utsöknings-
lag.
(Forts.)*

Herr Widén: I likhet med flera föregående talare ber jag att få uttala, det jag hyser de största betänkligheter mot föreskrifter af edgång i denna §. Här är tvifvelsutän fråga om värjemålsed. Visserligen har en talare anmärkt, att den ed, som här är i fråga, skulle hafva ett annat namn. Men under ett genus finnes många species och obestriddigen hafva vi här ett species af värjemålsed, man må nu begagna hvad namn i öfrigt, som helst. Nu anser jag värjemålseden i allmänhet för ett mycket tvetydigt bevisningsmedel. Den är för de rättfärdiga öfverflödigt och för de orättfärdiga farlig.

En talare har visserligen sagt, att det finnes en tredje klass, som står emellan dessa, för hvilken värjemålseden skulle vara nyttig, men denna klass måste vara mera inbillning än verklighet. Samme talare har också sjelf, under det han ville försvara värjemålseden i förevarande fall, anført det kraftigaste bevis emot densammas användning, då han sade, att den var förfärande, och det derför att skälen hvarför eden blifvit ålagd, kvarstå äfven efter edens afläggande. Alldeles sant. Men hvad kan tydligare ådagalägga, att ifrågavarande ed är onyttig, än just det att den icke förmår åstadkomma hvad den skulle åstadkomma.

Jag kan för min del ej förstå att man kan hafva annat skäl för denna eds föreskrifvande än att den finnes vara ett mycket gent och beqvämt medel att komma till ett slut med saken. Men är det försvarligt, att en fordringsegare, som misstänkt, att en gäldenär eger mera egendom, än han uppgifvit, endast för beqvämhetens skull skall få ålägga denne en sådan ed, då, i trots der-

*Förslag till
utsöknings-
lag.*
(Forts.)

af att eden afläggas, misstanken ändock alltid står kvar, emedan han ju kan tro honom om att hafva begått en falsk ed. Nu må jag vist medgifva, hvad som anmärkts, att det kan blifva ganska svårt att finna, hvad man här skulle sätta i stället för eden. Men är dess användning i sig sjelf förkastlig, får man ej afstå från försöket. Allra minst bör den omständigheten afhålla derifrån, att här frågan blott gäller en enskild punkt af vår lagstiftning. Tvärtom tror jag att försöket att inskränka eller borttaga edgångarne just böra börja på det sättet och så fortsätta punkt efter punkt.

I alla händelser kan jag icke finna mig vid, att man skulle föreskrifva edgång vid sådana fall som i de ifrågavarande, hvarigenom bruket af väremålseden skulle utsträckas långt öfver hvad hittills egt rum och den snara, som hittills funnits utlagd till så många sedliga och religiösa förderf, utbredes ännu vidare. Jag ber derföre att få instämma med dem, som yrkat återremiss i syfte att inskränka eller helst, om möjligt, alldeles borttaga föreskriften om edgång i förevarande fall.

Herr Wallenberg: Med afseende på hvad Herr Samzelius yttrade derom, att om en person, som hade obligationer, ville undandölja dem, kunde man få fram dem genom den här föreslagna edgången, så får jag säga, att den, som har obligationer och tänker fördölja dem, hittar nog på att lemna dem till en god vän den ena dagen och svärja den andra dagen och på den tredje taga igen sina obligationer; så att för dem, som behöfva tvingas på edgång i sådana saker, betyder eden ingenting.

Det har blifvit af Hans Excellens Statsministern yttradt, att ändamålet med förslaget vore att söka undvika omgången af konkurs och dermed förenade kostnader. Jag har mycket deltagande för borgenärerne, men jag har den äran att säga att jag vill icke gå så långt i deras tjänst, att jag vill bespara dem några kostnader för att de möjligtvis skulle få tillfredsställa sin hätskhet; ty det finnes ilskna borgenärer lika som det finnes ilskna gäldenärer och en sådan borgenärs hätskhet kan gå temligen långt mot en gäldenär, som oskyldigt nog råkat i olycka. För min del vill jag icke vara med om en lagstiftning, som lemnar samvetsfriden till pris åt en hätsk borgenär, ty det kan icke nekas af den, som har någon erfarenhet af lifvet, att, i afseende på så beskaffade edgångar som den ifrågavarande, förhåller det sig så, att det stannar en fläck på den, som tvingats att gå eden, denna ed må vara sann eller falsk. Hvarföre skall man också vara så öm för borgenären, att man för att bespara honom kostnaderna för en konkurs skali låta honom få denna så kallade "lilla konkurs". Lagförslaget har många fel men ett är påfallande och genomgående och det är att förslaget är för sinnrikt; men det innefattar likväl så stora förbättringar i det hela taget, så att man får hoppas att de, som skola tillämpa detta förslag, om det blir lag, skola vara lika sinnrika som förslagsställarne. Men jag hade icke väntat att finna någonting så sinnrikt, som stadgandet i 2

mom. i förevarande § der det heter: "Har gäldenär gått ed, som nu är sagdt, vare han ej pliktig att för *samma* fordran ånyo sådan ed gå". Skulle nu likväl en stackars gäldenär hafva tio borgenärer som han är skyldig en krona hvardera, så kunna de drifva honom till tio edgångar, ty det är icke *samma* fordran, utan de hafva hvar sin fordran. Det har väl blifvit sagdt af Hans Excel-lens Statsministern, att det är en ganska naturlig sak, att borgenär begär visshet om att gäldenären icke har några tillgångar. Ja! det är ganska naturligt, men om borgenären ville tänka sig för, innan han gifver kredit åt gäldenären, så vore det en sak, som skulle förekomma mycket bråk och trassel i allmänna lifvet. Att söka hjälpa borgenären genom att föra in edgångar i oträngdt mål det kallar jag onaturligt och okristligt, rent ut sagdt.

Det har vidare yttrats af samma ärade talare, att, om det vore fråga att borttaga de religiösa formulären i allmänhet, så vore det skäl att se till, om denna edgång borde bibehållas eller utbytas mot något annat. Så vidt det varit mig möjligt att studera denna sak, har jag icke lyckats att upptäcka, att det är fråga om att *bibehålla* denna edgång, ty den finnes icke förut. Jag ber att få veta det lagrum, der den finnes föreskrifven, ty, mig veterligen, finnes icke någon sådan föreskrift och jag tror det vara högst betänkligt att nu införa en sådan. Jag är också öfvertygad om att, då vi kunnat existera under de hittills varande förhållandena, så kunna vi äfven hädanefter hjälpa oss utan att införa dessa olycksbringande edgångar. Jag vet, som sagdt, icke af någon sådan föreskrift utom i konkurs, men en borgenär ådrager sig icke kostnaderna för en konkurs i oträngdt mål, hvaremot i detta fall en borgenär skulle kunna, då sinnet rinner till på honom, tvinga en gäldenär att svära när som helst.

Då anmärkningar gjorts mot mitt förslag och jag helst vill hafva bort hela denna framställning, så återtager jag mitt yrkande och anhåller om återremiss, på det att Utskottet måtte komma att taga denna allvarsamma fråga under förnyad ompröfning och framlägga något förslag utan edgång.

Herr Almquist: En ärad talare på kristianstadsbänken fälde några omdömen, uti hvilka jag icke kan instämma och hvilka gifvit mig anledning att åter begära ordet. Han ansåg den i förevarande § föreslagna edgång vara att jemföra med det enkla förhållande, som vår lag föreskrifver i afseende på bouppteckningar, nemligen att de skola undertecknas under edsförpligtelse. När sådant sker, förefinnes icke den ringaste anledning till misstanke att uppgiften är oriktig, utan innefattar underskriften blott ett förklarande, att allt blifvit riktigt uppgifvet och icke veterligen något förtegad. Helt annat skulle förhållandet blifva, om uti ifrågasatta fall eden påkallades, ty först när en borgenär misstänkte att tillgångar finnas utöfver de uppgifna, skulle edgång af honom påyrkas. Om gäldenären aflade eden qvarstode möjlighet till misstanka att edgången icke varit ärlig. Således har eden

*Förslag till
utsöknings-
lag.
(Forts.)*

der helt annan betydelse, än den enkla formalitet, med hvilken den ärade talaren jämförde densamma.

Det förslag jag framställde för målets vinnande, har af samma talare blifvit missförstått. Jag har icke förutsatt en skriftligen afgifven ed, utan blott att göra det factum alldeles obestridligt, att gäldenären förklarar sig icke ega andra tillgångar än dem han uppgifvit. Detta förklarande skulle därför ske inför embetsmyndighet eller utmätningsman i vittnens närvaro, hvarigenom allt tvifvel om uppgiftens verklighet skulle på förhand vara undanröjdt. Hade gäldenären gjort origtig uppgift, skulle han därför lida verldsligt straff, möjligen detsamma som för falsk ed. Vi hafva hört en ärad talare nämna om huruledes vissa religiösa sekter hafva hemliga förbehåll och anse eden icke vara för sig bindande. För dem saknar således eden all betydelse och jag tror för min del, att sådant är på väg att blifva allt mera allmänt och följaktligen äfventyret med edgångarne allt större. Jag anser därför vara hög tid att icke öka antalet af dylika missbruk. Såsom jag med glädje erfarit, har Hans Excellens Herr Statsministern ansett önskligt, att edgångar i allmänhet kunde undvikas och att han i förevarande fall icke skulle förordat edgång, derest fråga vore om en allmän reglering af bevisningsläran. På grund af detta hugnesamma yttrande, tager jag mig friheten hemställa, om det kan vara skäl att, när man icke gillar eller godkänner principen af edgång såsom bevisningsmedel, genom en ny lag öka de tillfällen, då edgångar skola begagnas. I allmänhet vid reformer tillgår det ju så, att man måste nöja sig med att delvis vinna något för att slutligen få principen helt och hållet genomförd. Kunna vi icke påräkna att med ens få bort alla edgångar, så böra vi väl ändock undvika att öka antalet af dem.

På grund af denna uppfattning och då, enligt mitt förslag, den, som i förutsatta fallet gjort en origtig uppgift, kunde blifva underkastad straffpåföljd exempelvis såsom om han gått falsk ed, så önskar jag att §:n må blifva till Utskottet återförvisad, och vill jag således icke vika från den framställning jag nyss gjort.

Herr Fröman: Jag har ansett nödigt att med några få ord utveckla den åsigt, jag förut förfäktat. I afseende på mitt yttrande att den lämpligaste utvägen vore att borgenären bringade gäldenären i konkurs, har det blifvit sagdt, att detta skulle medföra omgång och kostnader. Det är just detta jag åsyftat, ty dessa besvär och kostnader träffa äfven borgenären, och detta tror jag skulle afhålla honom från att bringa saken till den ytterligheten, att försätta gäldenären i konkurs, i följd hvaraf åtskilliga edgångar icke komme att ega rum. Det är nemligen klart, att borgenärerne ej skulle underkasta sig dessa besvär och kostnader för en obetydlig fordran, utan det vore endast, när stora underslef misstänktes, som denna utväg komme att tillgripas. Vi hafva redan i konkurslagen ett stadgande, som ligger så pass nära, att med ett par ords tillägg det skulle lämpa sig till en fullt klar föreskrift om borgenärs rätt att få gäldenären i konkurs i föreva-

rande fall, och detta stadgande återfinnes i 19 § af förordningen om denna utsökningslags införande, der det föreslås att af gällande konkurslags föreskrifter skulle fortfarande bibehållas, bland annat, stadgandet att borgenären eger söka konkurs å gäldenären, då denne svikligen borgenärer till förfång afhänder sig eller undanskaffar sina tillgångar. Då det tillika är stadgad, såsom den yttersta utvägen, att gäldenär får bringas till konkurs, då han nekar att gå den ifrågavarande eden, så synes mig den af mig föreslagna utvägen att undvika den i förevarande § omnämnda edgången vara den naturligaste.

Att i denna lag införa ett alldeles nytt och för vår lagstiftning hittills främmande stadgande om afgifvande af förklarande på heder och samvete, innan ännu någon bestämmelse finnes om den bestraffning, som skulle följa på missbruk af ett sådant förklarande, lärers väl icke vara lämpligt; utan torde detta böra uppskjutas, till dess en allmän föreskrift i detta hänseende kan komma att meddelas. Faran af att vi, genom hvad jag föreslagit, skulle komma att stå illa till boks i konkursstatistiken, förefaller mig icke vara så stor, sedan jag hört den talare, som framkastade denna betänklighet, antyda huru lätt ökandet af konkursernas antal i vårt land kunde på ett tillfredsställande sätt förklaras.

Jag fortfar i mitt yrkande om återremiss.

Herr Stråle: Äfven jag har haft tillfälle att vid föregående öfverläggningar i Kammaren förklara, att jag icke är någon vän af edgångar i egen sak. Mot det förslag, som här blifvit uppställt, angående förändradt edsformulär, tillåter jag mig dock erinra att den frågan egentligen icke är föreliggande utan måste betraktas ur en mera allmän och omfattande synpunkt. Om förslaget att formuläret skulle innefatta ett förklarande på heder och samvete, blefve lag och gäldenären afgäfve en sådan förklaring, då vore visserligen saken dermed slut, men om en annan borgenär för en annan fordran bragte gäldenären i konkurstillstånd, så måste gäldenären, enligt gällande konkurslag, aflägga ed efter religiöst formulär. Det skulle blifva besynnerliga förvecklingar, om man fastställde *ett* formulär vid utmätning och *ett annat* i konkurs; och jag tillåter mig betvifla, att det ligger inom Särskilda Utskottets befogenhet att föreslå de förändringar i konkurslagen, som af den föreslagna förändringen måhända borde följa.

Det synes, som om en och annan talare föreställt sig, att föreskriften om den ifrågavarande edgången vore ett helt och hållet nytt stadgande och man har begärt upplysning, hvar det finnes någon dermed jemförlig bestämmelse. Det finnes verkligen en sådan, nemligen i 1868 års förordning angående bysättning, som innehåller, att, om man vill blifva fri från bysättning, måste man aflägga ed. Således, då man efter 1868 års förordning måste aflägga ed, för att undgå bysättning, är nu förslaget edgång för att undgå konkurs. Erfarenheten har ju visat, att ganska sällan den rätt, 1868 års förordning medgifver borgenär, blifvit tillämpad, och att bysättningstvånget mycket sparsamt anlåtats, och hvilken

*Förslag till
utsöknings-
lag.
(Forts.)*

Förslag till
utrednings-
lag.
(Forts.)

anledning har man då att befara, att borgenärer i stort antal skulle anlita denna utväg för att utkräva den ifrågavarande eden. Sker det af hätskhet, så lär borgenären icke släppa sin gäldenär, med mindre än att han bringar honom i konkurs, ty kostnaderna för en borgenär, att, då utmätningen visar, att inga tillgångar finnas, sätta gäldenären i konkurs, äro icke öfverdrifna. Lagstadgandet innehåller dock i detta likasom i öfriga fall en förmån för gäldenären, ty han kan undgå konkursen; och någon fördel för den hätske fordringsegaren vill man icke bereda. Lagstadgandet torde hufvudsakligen vara af nöden för ett annat, kanske icke så sällsynt fall, nemligen, att borgenären anser sig ega giltiga skäl till den förmodan, att gäldenären undandöljer tillgångar. Edgången är nu satt i stället för bysättningstvånget. Aflägger gäldenären eden, så är saken slut, men vägrar han att aflägga eden, så är han, enligt 19 § promulgationslagen, skyldig att afträda sin egendom till konkurs, om sådant yrkas. Genom den ifrågasatta ändringen i § vunne man endast det att konkursernas antal sannolikt betydligt ökades och det tror jag hvarken vore till borgenärernes eller gäldenärernes fromma.

Man har sökt visa, att bouppteckningseden är vida skild från ifrågavarande ed. Bouppteckningseden skall ovilkorligen afläggas skriftligen och skriftlig ed lærer väl vara så gild som gången. Erfarenheten visar, att bouppteckningseden föranleder noggrann eftertanke hos den som skall uppgifva tillgångarne. I konkurser är det ju ganska vanligt, att, när eden skall afläggas, tillkommer åtskilligt, som förut icke uppgifvits.

Man har kallat förslaget *sinnrikt*; jag hemställer om detta är ett fel. För min del tror jag det icke. Äfven har man velat framhålla, att tio fordringsegare med tio särskilda fordringar skulle kunna få gäldenären att tio gånger aflägga ifrågavarande ed. Men det är ju lätt för gäldenären att undvika detta genom att göra konkurs.

Då frågan om att öfverexekutor skulle pröfva, om eden borde afläggas eller icke, numera är öfvergifven, så vill jag endast fästa uppmärksamheten på, i hvilken ställning öfverexekutor skulle komma om förslaget antagits. På hvad grund skulle öfverexekutor tillåta edgången eller afslå begäran derom? Jag vet det icke. Om öfverexekutor afsloge yrkandet, kunde borgenären i allt fall bringa gäldenären i konkurs, då till äfventyrs tillgångar framkommo.

Ehuru jag icke är vän af edgång i egen sak, vet jag icke under nuvarande förhållanden någon bättre utväg, än den af Kongl. Maj:t och Utskottet föreslagna, hvartill jag tillstyrker bifall.

Grefve Horn: Det är herr Wallenberg, som manat mig att denna gång begära ordet. I likhet med Herr Stråle vill jag hänföra mig till 1868 års författning, för att visa, att en edgång sådan som den nu ifrågasatta icke är ny, såsom Herr Wallenberg sagt, men jag vill tillägga, att det finnes ännu en annan författning,

som lika mycket står i samband med detta stadgande. Vi känna, att ett vanligt sätt att undansnilla tillgångar från borgenärer är att sälja bort lösegendom genom så kalladt lösöreköp. För att i någon mån hafva en kontroll på att dessa köp icke äro skenbara, har lagen i 1845 års förordning stadgat, att vid utmätning eger fordringsegaren äska, att köparen må med ed betyga, att emellan honom och säljaren är på god tro så tingadt och betaldt, som afhandlingen innehåller. Denna författning står i alla hänseenden kvar och är lika nödvändig, som, efter min åsigt, detta stadgande i 86 § är. Jag har med detta velat visa Herr Wallenberg, att hans åsigt att detta stadgande är nytt icke är riktig. Jag vill i öfrigt, för att icke vara mångordig, hänföra mig till hvad Hans Excellens Statsministern och åtskilliga andra talare, som varit af hans åsigt, i detta ämne yttrat och yrkar jag således bifall till Utskottets förslag.

*Förslag till
utsöknings-
lag.
(Forts.)*

Herr Falk: För min del anser jag, att det vore lyckligt, om stadgandet angående edgång kunde tagas bort ur denna §. På senare tider har man brukat att, så mycket man kunnat, taga bort eder och sätta annat i stället. Så t. ex. i städernas försäkringsbolag, der man i stället för edgång lemnar en skriftlig förbindelse på ära och tro. En ärad talare har sagt, att ett sådant förfarande vore ganska betänkligt, ithy att man först tvingade gäldenären att afgifva skriftlig förbindelse på ära och tro att han icke eger andra tillgångar och sedan, om han komme i konkurs, skulle han aflägga religiös ed. Jag kan icke finna, att deri ligger någon fara, ty den, som lemnat ifrån sig en sådan förbindelse på ära och tro, kan väl också utan fara i konkursen aflägga religiös ed.

Herr Wallenbergs förslag att öfverexekutor skulle bestämma om eden skulle afläggas eller icke anser jag vara alldeles förkastligt, ty den person, som af öfverexekutor blefve ålagd att gå eden, blefve ju hallstämplad såsom en person den der misstänktes för att undanstiecka sina tillgångar. Jag yrkar återremiss i det syfte att i stället för edgång gäldenär må, när borgenär så fordrar, få afgifva en skriftlig förbindelse på ära och tro, att han uppgifvit allt hvad han eger.

Herr Almquist: En ärad talare, herr Stråle, har trott sig finna skäl för införandet af den ifrågasatta edgången deruti att edgång redan är föreskrifven i stadgan rörande bysättning och att i fråga om lösöreköp lagen för närvarande innehåller föreskrift om edgång i ungefär samma syfte som nu är ifrågasatt. Mig synas dessa erinringar just bevisa, att edgång för ganska äfventyrliga fall med alltför lätt hand blifvit föreskrifven; och anser man att missbruk af Guds ord och religiösa former förekomma, desto angelägnare bör det vara att aflägsna anledningarne dertill. Icke kan, såsom den ärade talarens åsigt synes vara, den omständighet att edgång tillförene i flera fall mindre lämpligt blifvit föreskrifven och föranlett missbruk, innefatta skäl att, då en ny lag nu skall antagas, öka antalet af lika beskaffade före-

Förslag till
utsöknings-
lag.
(Forts.)

skrifter. Tvärtom synas mig hans argument innebära skäl att påtänka ändring i de äldre föreskrifterna. Just dessa edgångar för att fria sig från bysättning och dylika svårigheter hafva väckt min uppmärksamhet på önskvärdheten att i möjligaste måtto inskränka dessa eder. Jag har en gång varit i den obehagliga ställningen att nödgas mottaga en sådan ed af en person, dervid mina försök att afhålla honom från edens afläggande misslyckades, och inom icke lång tid derefter visade det sig att han var en förmögen man. Jag fortsätter mitt yrkande om återremiss.

Herr Wallenberg: Jag beklagar att den upplysning, Grefve Horn lemnat, icke kan af mig anses tillfredsställande och det af det enkla skäl att han icke upplyst om något annat än hvad jag mycket väl visste förut, nemligen att det finnes edgång föreskrifven i 1868 års författning och vid de så kallade tjufköpen eller lösöre köpen. Men någon så beskaffad edgång, som den här ifrågasatta, att en borgenär kan när som helst tvinga sin gäldenär till edgång, har den ärade talaren icke visat mig och kan han visa mig det, så skall jag böja mig, men icke duga de exempel han hittills anfört. Jag anhåller fortfarande om återremiss.

Sedan öfverläggningen härefter förklarades slutad samt Herr Grefven och Talmannen upptagit de derunder gjorda yrkanden å dels bifall till den förevarande §:n och dels återremiss deraf, framstälde Herr Grefven och Talmannen först proposition på bifall till §:n, hvarvid svarades många nej, blandade med ja, och sedermera proposition på återremiss deraf, då svaren utföllo med många ja, blandade med nej; och förklarades ja nu hafva varit öfvervägande.

Herr Stråle begärde votering.

Uppsattes, justerades och anslogs följande voteringsproposition:

Den, som bifaller 86:te §:n i Särskilda Utskottets förslag till utsökningslag, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, återförvisas §:n.

Omröstningen företogs och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—25.
Nej—46.

Fjerde kapitlets öfverskrift.

Godkändes.

5 kap.

87—94 §§, 85 §, 95—98 §§.

Biföllos.

99 §.

Grefve Mörner, Oscar: I sista momentet af den nu föredragna paragrafen heter det: "Skall försäljning ske på grund af förordnande, som i 28 § sägs, må kungörelse om auktionen ej utfärdas förr än det skuldebref, hvarå borgenären sin fordran grundat, blifvit i hufvudskrift till auktionsförrättaren aflemnadt. Nu synes det af 94 §, att auktionsförrättare kan i sannolikt ganska många fall blifva utmätningssmannen i orten, det vill säga någon underordnad tjänsteman i landtstaten. Enligt nu föredragna paragraf skall det skuldebref, hvarå fordran grundas, till denne man öfverlemnas och då fast egendom utmätes, är det väl i de flesta fall intecknade skuldebref, som stundom kunna vara på ganska stora belopp. Jag har sett sådana på 100,000 riksdaler; och ett dylikt skuldebref kan ju vara egarens hela förmögenhet. Dessa skuldebref äro vanligen ställda till ordres och således af löpande beskaffenhet. Då kan det ifrågasättas, om det är så alldeles riktigt, att skuldebref skola så lång tid förr än försäljningen sker öfverlemnas till auktionsförrättaren, då skuldebrefvets egare icke har att i anseende till sin säkerhet för detsamma vända sig till någon annan än auktionsförrättaren, ty staten har icke iklädt sig någon ansvarsskyldighet för de fel, som begås af dessa tjänstemän. Om nu en sådan tjänsteman pantsätter skuldebrefvet och förskingrar dessa 100,000 riksdaler, hvilket kan inträffa, och vi hafva ju tyvärr exempel på att kronofogdar rymt med eller undansnillat allmänna medel, så står skuldebrefvets egare der och har förlorat sin handling och har då icke regress till någon annan än denne tjänsteman, som man antingen icke får reda på eller som icke har något att betala med. Detta kan väl förtjena att tagas i öfvervägande och det må väl vara, att man bör göra så litet ändringar som möjligt vid detta lagförslag, men några få väl ändå föreslås. Jag vill medgifva, att det kan vara skäl, att för god ordnings skull och för kostnaderna och andra förhållanden den, som söker utmätning, aflemnar skuldebrefvet men nog synes det mig att han icke bör vara ovilkorligen förpligtad att lemna det till auktionsförrättaren, utan vara berättigad att få deponera det i taka händer, eller hos Konungens Befallningshafvande, der det kunde vara tillgängligt.

Af dessa anledningar är det jag tager mig friheten att yrka återremiss af denna paragraf, på det att utskottet måtte tillse

*Förslag till
utsöknings-
lag.
(Forts.)*

*Förslag till
utsöknings-
lag.*

(Forts.)

huruvida icke en ändring i detta stadgande skulle till fordrings-
egarens säkerhet kunna åstadkommas.

Grefve Horn: Som man ser af föreliggande förslag, är det endast magistraterna i städerna och kronofogdarne på landet, som äro behöriga att hålla utmätningsauktioner å fast egendom, och dessutom kan försäljning ega rum i vissa fall på landskansli. Det är samma förhållande som nu existerar och hittills har man icke ansett någon större våda ligga deri. Då denna fråga förevar till behandling i Utskottet, gjordes samma inkast mot detta stadgande som nu af Grefve Mörner blifvit framställt. Det var till och med jag som gjorde det och jag föreslog, att fordringsegaren skulle vara berättigad att sätta in fordringsbeviset i ränteriet och lemna en afskrift deraf till utmätningsmannen, men mot detta mitt förslag gjordes så många och verkligen viktiga inkast att jag afstod från mitt yrkande. Skulle de åtgärder, jag då föreslog, vidtagas, så skulle en mängd stadganden i 5 och 6 kapitlet förändras i afseende på huru skulle förhållas vid auktionen och fördelningen och huru liqviden i afseende på köpeskillingen skulle ega rum. Det påpekades, hvad jag villigt erkände, innehållet i 57 §, som skulle bevara borgenären från risken att blifva af med sina penningar genom ett falsarium af auktionsförrättaren. 57 §, som redan är godkänd, innehåller nemligen följande: "Då för utmätnings vinnande fordringsbevis till utmätningsmannen aflemnas, göra han derom anteckning å handlingen". Således när denna fordringshandling kommer in för att grunda utmätning och auktion, skrifver utmätningsmannen på handlingen att den blifvit för det eller det ändamålet aflemnad och sålunda kan borgenären då icke löpa någon risk att handlingen obehörigen skulle komma i tredje mans hand. Den andra risken fordringsegaren kunde löpa vore att auktionsförrättaren, sedan han uppburit liqvid, om han är berättigad att uppbära liqvid för handlingen, kunde resa bort och förskingra penningarne, men samma risk är i alla utmätningsmål, om summan är stor eller liten, och för den saken tror jag det är svårt att skriva några lagar, om man icke skall besluta den lagen, att staten skall ansvara för uppbörds Männens möjligen inträffande balanser. På dessa grunder yrkar jag godkännande af det föreliggande förslaget.

Grefve Mörner, Oscar: Hvad nu ifrågavarande stadgande beträffar, så har det blifvit mig sagdt af Herrar Landshöfdingar och andra personer, som haft att göra med utmätningar, att det icke der lærer nu vara brukligt, att vid utmätning af fast egendom, en skuldsedel aflemnas till utmätningsmannen förr, än liqvid skall ega rum. Här har nu åberopats 57 §. Men i denna §, stödes det af mig väckta förslag. Den innehåller nemligen: "Då för utmätnings vinnande fordringsbevis till utmätningsmannen aflemnas, göra han derom anteckning å handlingen." Jag förutsätter nu, att i detta fall denne utmätningsman är en person, som vill se sig till godo och således icke är pålitlig. I de flesta fall äro

de väl att lita på, men det finnes äfven sådane, som rymma med kronans eller enskildes medel, och således kan man icke, om man tänker efter hvad som passerar, beräkna, att alla dessa personer skola alltid vara ärliga och pålitlige män. Det är emellertid denne förrättningsman, som skall göra den ifrågavarande anteckningen på fordringshandlingen. Om han nu i stället är benägen att göra fuffens, så verkställer han ej någon anteckning. Han är visserligen pligtig att göra det, men någon kontroll deröfver att så sker finnes rakt icke. Antaga vi åter, att han verkligen gör anteckningar, hvad blir då följden? skulle anteckningen förhindra att sedermera belåna reversen, så vore ju denna förstörd för all framtid, enär den icke vidare kunde begagnas. Något sådant skulle man väl icke vilja ingå på. Men det behöfver ju icke stå, hvem som begärt utmätningen, blott att reversen blifvit aflemnad för utmättnings verkställande, och en sådan anteckning kan ju endast göra reversen så mycket begärligare, enär derigenom synes, att den snart blir inlöst, och, enligt mitt förmenande, något hinder icke finnes att under tiden öfverlåta reversen på andra.

I lagstiftningsfrågor måste man göra sig besvär med att noga öfvertänka saken, och detta besvär är icke alltid så lätt. Jag säger icke i dag detta med särdeles afseende å lagstiftaren och Lag-Utskottet såsom skulle mycket nu vara försummadt, men dock såsom en gällande sats, som är nyttig att besinna och taga vara på. Emellertid, vare dermed huru som helst, så har jag uttalat mina betänkligheter, och bestrider på det bestämdaste, att 57 § förmår annat än att ytterligare bestyrka desamma.

Herr Reutersvärd: Jag har svårt att fatta, huru Grefve Mörner, om han läser igenom den 57 §:en, kan påstå, att det beror på auktionsförrättaren att göra den ifrågavarande anteckningen eller icke. Han *skall* göra den och följaktligen, om jag skickar förbindelsen till honom, kan jag sjelf tillse att anteckningen blifver behörigen verkställd. För öfrigt lär Kongl. Maj:t icke underlåta att utfärda instruktioner för öfver- och underexekutorer, utmättningsmän och auktionsförrättare, och kan deri ett stadgande i detta afseende meddelas.

Jag tror därför, det icke är någon fara att antaga denna paragraf, utan får för min del anhålla om bifall derå.

Grefve Horn: Jag vill blott med några ord bemöta Grefve Mörnens påstående, att den omförmälda anteckningen på fordringsbeviset icke skulle kunna kontrolleras, och ber i sådant afseende få fästa uppmärksamheten på, att det beror på borgenären sjelf, när han aflemnar fordringsbeviset att tillse, att påskriften derå blifver behörigen verkställd. Vill han icke tillse detta, så får han skylla sig sjelf, om någon fara uppkommer för att hans fordran på ett eller annat sätt skall blifva förstörd.

Herr Stråle: Till de skäl, som förut blifvit anförda, ber jag få lägga några ord. Utmättningsmannen är i stad magistrat

*Förslag till
utsöknings-
lag.
(Forts.)*

och på landet kronofogde; ty länsmanen är icke berättigad att befatta sig med försäljning af fast egendom, om icke Konungens Befallningshafvande, i särskilda fall, honom dertill förordnar. Vill man se spöken på ljusa dagen, så må man göra det. Jag tror icke att man dertill har skäl. Kronofogden uppbär ofta större belopp, än som komma i fråga vid utmätningar, nemligen vid kronouppbörden; och vill man föreställa sig, att uppbördsmanen är benägen att tillgripa anförtrödda medel, så är det väl sannolikare att han gör tillgreppet vid kronouppbörden. För min del får jag yrka bifall till §:en, ehuru jag erkände, att äfven jag till en början hade vissa skrupler i afseende å densamma, men jag fann svårigheterna vid andra förslag så öfvervägande, att jag lät mina betänkligheter falla och instämde i §:en.

Grefve Mörner: Hvad först beträffar Grefve Horns yttrande, så tillåter jag mig betvifla, att det beror på borgenären sjelf att tillse, om anteckningen blir gjord eller ej; ty kronofogden lär icke erkänna sig skyldig att föra diariet under tillsyn af andra personer, utan vill han göra orättfärdigheter, så säger han: "Ja, det skall jag anteckna sedan", och så låter han bli det. Hvad vidare angår anmärkningen om kronouppbörden, så tillstår jag, att jag icke minnes säkert, huru dermed tillgår; men om det är så, som jag vill erinra mig, att kronofogden skall remittera penningarne hvarje 14:de dag, kan summan icke hinna blifva så stor och i allt fall kan kronouppbörden icke på en gång uppgå till 100,000 kronor och mera, som det här kan göras.

Hans Excellens Herr Friherre De Geer: Jag vill icke bestrida, att det ju alltid kan vara med äfventyr förenadt för en borgenär att aflemna ett fordringsbevis å större belopp i hufvudskrift, så länge staten icke åtager sig garantier för sina tjenstemän i det afseendet. Men sedan Kammaren bifallit den 54 §:en i hvilken stadgas, att när man söker utmätning, skall man till utmätningssmanen aflemna sitt fordringsbevis i hufvudskrift, synes det mig vara en konsekvens att, då fastighet skall utan föregående utmätning säljas på grund af inteckning, fordringsbeviset äfven då aflemnas till auktionsförrättaren, hvilken är lika vederhäftig som utmätningssmanen. Jag anhåller om bifall till §:en.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad samt Herr Grefven och Talmannen upptagit de derunder gjorda yrkanden å dels bifall till den förevarande §:n och dels återremiss deraf, framställde Herr Grefven och Talmannen proposition på bifall till §:n och då dervid svarades många ja jemte några nej, förklarade sig hafva funnit ja öfvervägande.

100, 101 och 102 §.

Bifölles.

103 §.

*Förslag till
utsöknings-
lag.
(Forts.)*

Herr Stråle: Kongl. Maj:ts förslag i denna § innehåller: "Försäljningen gånge för sig genom utrop i upp- och afslag, der ej gäldenären och borgenären öfverenskomma, att försäljningen må ske endast genom uppslag, och sådant ej bestrides af annan, hvars rätt är i fråga."

Derjente har Kongl. Maj:t uti promulgationslagen infört en §, den 13:de, af följande lydelse: "I fråga om sättet för försäljning af utmätt fast egendom varder, i stället för de i Förordningen den 29 November 1823 derom gifna föreskrifter, förordnad:

Skall vid utmätningsauktion å fast egendom försäljningen ske genom utrop i upp- och afslag, bestämmes först uppslagssumman genom bud och överbud, till dess något vidare bud ej göres. Derefter varde dubbla beloppet af det af utmätningsman å fastigheten satta värde lagdt till uppslagssumman och egendomen utropad för sammanlagda beloppet, hvilket, om det ej bjudes, småningom genom afslag minskas, till dess någon säger "mitt", eller beloppet nedgått till hvad först i uppslag bestämdes; och bör, om under afslagsutropen två eller flere på en gång ropa "mitt", auktionen derefter endast dem emellan fortgå i uppslag, och då blifvande högsta budet med klubbslag fastställas."

Utskottet åter föreslår att försäljningen skall ske endast i uppslag hvidan nyssnämnda 13 § blifvit utesluten.

Denna fråga har inom Utskottet varit föremål för lifliga öfverläggningar och skiljaktiga meningar; och ett bevis derpå är, att i detta afseende sex reservationer blifvit afgifna, hvilka troligen blifvit ökade med en sjunde reservation, derest en af Utskottsledamöterna varit närvarande, hvilken deltog i början, men af sjukdom var hindrad att närvara vid beslutets fattande. En del yrkade, hvad Utskottet föreslagit eller endast uppslag; en annan del, att afslaget skulle afskaffas, men skriftliga anbud få ingifvas, och en del, bland hvilka jag, att upp- och afslagsauktionen skulle fortfarande gälla.

Naturligtvis är auktion endast i uppslag det enklaste. Mig synes dock, att ovilkorligt lagbud om ett sådant auktionssätt kan vara betänkligt. Jag tror icke, att i stad eller i allmänhet vid auktioner, der mycket folk är närvarande, faran af auktion endast i uppslag är stor; men isynnerhet vid mindre fastigheters försäljning, der fordringsegarne uppträda såsom spekulanter och känna hvarandra, kan det inträffa, att de ingå öfverenskommelse på förhand och äfven sins emellan göra uppoffringar, hvilka icke komma gäldenären till godo. Erfarenheten vid auktion å arrende af militieboställe o. s. v. har någon gång gifvit stöd för förmodan om sådan öfverenskommelse. Kort efter det 1734 års lag utfärdades, fann man nödigt utgifva Kongl. förordningarne den 17 Februari 1748 och den 4 Mars 1752, deri det säges att, på det att gälbundna personers fastigheter må kunna betinga sig högre pris, så stadgades att auktioner å utmätt fast egendom skulle ske i upp- och afslag. Mången finner ännu detta auktionssätt inveckladt och

*Förslag till
utsöknings-
lag.
(Forts.)*

föranledande svårigheter. Jag vågar icke bestrida andras erfarenhet; men min egen erfarenhet bekräftar icke, att detta sätt medfört svårigheter. Härvid är dock att märka, att det nog måste iakttagas att den, som först ropar "mitt", blifver förklarad för köpare, så att det icke inträffar, såsom man sett uti ett visst rättegångsmål, att en del domare ansåge att sedan i afslaget först en och sedan en annan spekulant ropat "mitt", innan klubban föll, auktion i uppslag borde fortsättas dessa spekulanter emellan, ty då är hela auktionssättet förfeladt. Den som först ropat "mitt", bör förklaras för köpare och så, torde väl lagens tydliga mening vara. Jag tror det icke vara möjligt för någon som står och väntar att få egendomen för så lågt pris som möjligt, sedan en annan spekulant ropat "mitt" kunna samtidigt dermed utbringa sitt rop. För min del tviflar jag på, att, för de fall då gäldenären eller någon annan rättssinnehafvare önskar undvika auktion endast i uppslag, något lika sinnrikt sätt som detta skall kunna uppfinnas för att framtvinga den högsta möjliga köpeskillning. Det behöfves vid detta auktionssätt icke mera, än att en enda för de öfriga spekulanterna okänd person är närvarande mähända tillfälligtvis, så utgör denna omständighet en anledning för spekulanter att icke dröja för länge med sitt bud. Auktion i afslag har varit lag omkring 130 år. Vid 1823 års riksdag väcktes motion om afskaffande af detta auktionssätt men förslaget rönt föga eller intet understöd. Vill man icke gå in på afslagsauktion, tillstyrker jag för min del, att skriftliga anbud må inlemnas; ty äfven den omständigheten, att skriftliga anbud finnas på auktionsförrättarens bord kan verka förhöjdt anbud. Jag har dock icke förenat mig med dem, som yrkat skriftliga anbud af den anledning att ett sådant auktionssätt som är lämpligt vid entreprenadauktioner o. s. v. skulle vid exekutiv auktion å fast egendom lätteligen föranleda flera temligen invecklade förhållanden. Grefve Horns reservation visar hvilka särskilda stadganden man måste meddela. Dessa svårigheter ansågos inom Utskottet af en och annan, som deltagit i pluralitetens beslut, så stora, att man förklarade, att, om auktionen icke finge ega rum endast i uppslag, valde man hellre auktion i upp- och afslag än med skriftliga anbud. Jag skulle för min del helst önska bifall till Kongl. Maj:ts proposition; men vill icke för närvarande framställa något yrkande.

Grefve Horn: Det medgifves, att redan på 1740-talet fann man det vara nödvändigt att förändra lagen om auktionssättet vid utmätt fast egendoms försäljning. Det auktionssätt, som då gälde var endast uppslag. Man hade funnit, att på landet och i synnerhet då få spekulanter uppträdde på en auktion, inträffade att den ene bortköpte den eller de öfrige för att få egendomen för godt pris. Emellertid har det nya auktionssättet, som då infördes, med upp- och afslag utföfvats nu i omkring 120 år; men besynnerligt nog är, att den enskilde aldrig tagit efter detta auktionssätt eller accepterat det såsom nyttigt för sig, och den allmänna åsigten derom hos den enskilde är, att det är svårt att förstå och

att, om någon skulle vilja vara spekulant vid en sådan auktion, han icke vågar det, derför att han icke fullt känner huru dermed går till. Det är sant, att auktionsförrättaren skall före auktionen meddela upplysningar om, huru med detta sätt tillgår; men, såsom vi veta litet hvar, är vår allmoge, ofta åtminstone, trögtänt och den hör författningen uppläsas, men kan icke följa med den och icke förstå den. En och annan begriper det likväl; men det torde oftast vara sådane, som spekulera på egendomar och derför lärt sig, huru det tillgår, och sålunda ofta erhålla egendomar för billigt pris. Såsom jag nämnt, är detta auktionssätt i den allmänna meningen mycket förhatligt och har veterligen eller åtminstone antagligen föranlett dertill, att egendomar åtskilliga gånger hafva slumpats bort, ehuru jag medgifver, att det varit bättre, än endast uppslag. Då nu icke den enskilde, som ofta beräknar egen fördel, vill för sin del acceptera ett sådant auktionsförfarande, då han säljer en egendom, så tror jag icke det är bättre att acceptera detsamma, då genom utmätningsauktion skall försälgas en fastighet. På senare tider har en lång erfarenhet visat, isynnehet vid kronans auktioner, att ett annat förfaringssätt varit lämpligt för att förekomma att spekulanter blifva bortköpta, nemligen att förseglade anbud före auktionen inlemnas till förrättningsmannen och dessa anbud anmälas icke förr, än auktionen skall börja. Derför om få spekulanter uppträda och en af dem skulle vara sinnad att köpa bort de andra, så vet han icke, om han skall göra detta derför att han är okunnig om, huru vida förseglade anbud äro ingifna eller icke, då den person som afgifver dessa, icke behöfver vara närvarande. Detta tror jag sålunda skulle vara en god hämsko till förekommande af detsamma, som man autager skulle hindras genom auktion i upp- och afslag, men hvilket derigenom icke alltid kunnat förebyggas. Afven enskilde personer hafva vid försäljning af egendomar begagnat detta förfaringssätt med uppslag och förseglade anbud; åtminstone i Skåne har det, efter hvad jag har mig bekant, tagit god favör, i det åtskilliga större egendomar under nästlidet år sålunda utbjödos. Jag skulle specieit kunna nämna fyra eller fem sådane auktioner; men vill här endast uppgifva att Grefvinnan Danners egendomar sålunda försåldes. Jag tror, att detta förfaringssätt är det enda rigtiga och att det i allmänna föreställningssättet skulle finna den största genklang, och just derför att jag ansett det vara det rätta, har jag varit af skiljaktig mening såväl med Kongl. Maj:t som med Utskottet. Uti min reservation har jag tagit mig friheten uppgöra ett redaktionsförslag, hvarpå jag dock icke vill hålla, hvad sjelfva redaktionen beträffar, utan endast å sjelfva saken. Den redaktion, som jag uppgjort, innehåller endast ändring af andra momentet af förevarande paragraf. Första momentet är till alla delar lika med Kongl. Maj:ts; men det andra momentet har jag ansett böra lyda på följande sätt:

“Egendomen utropas till försäljning i uppslag; före utropet må dock förseglade skriftliga köpeanbud inlemnas till auktionsförrättaren, hvilken, om så skett, åligger att derom meddela un-

*Förslag till
utsöknings-
lag.
(Forts.)*

*Förslag till
utsöknings-
lag.
(Forts.)*

derrättelse innan egendomen utropas. Sedan högsta muntliga anbudet blifvit med klubbslag befastadt och skriftliga anbud, om sådana inkommit, derefter blifvit öppnade, förklaras egendomen inropad af den högstbjudande. Hafva två eller flera gjort lika bud och äro dessa de högste, skall auktionen endast emellan desse bjudare fortgå i uppslag och då blifvande högsta budet med klubbslag befastas; är någon af dem frånvarande, vare hans bud förfallet, derest annans lika stora eller högre bud antages.

Skriftligt köpeanbud skall, för att såsom gällande antagas, vara ovillkorligt och lyda å bestämd köpesumma, äfvensom å omslaget innehålla uppgift å den egendom, anbudet afser.

Det sista speciela stadgandet är nödvändigt för den händelse att ett muntligt anbud skulle vara till siffran lika med ett skriftligt. Skulle den åsigt, som jag här uttalat vinna gehör, så vill jag icke yrka bifall till min redaktion, utan yrkar i dess ställe återremiss af ärendet, på det att Utskottet må sättas i tillfälle att pröfva redaktionen och göra upp en bättre, om Utskottet finner sig dertill befogadt. I sammanhang härmed vill jag nämna, att, derest bifall vinnes för min åsigt, inverkar den förändring, jag föreslagit uti 103 §, äfven på 105 och 107 §§, så att ett tillägg till dem blifver erforderligt.

Herr Frisk: De skäl, hvilka af Utskottet anförts för ändring af Kongl. Maj:ts förslag i förevarande paragraf, kan jag för min del icke godkänna och i följd deraf icke heller det förslag till lag, som Utskottet framlagt. Min erfarenhet är i detta afseende olika med Utskottets. Utskottet säger nemligen, att auktions-sättet med upp- och afslag, Utskottet veterligen, aldrig begagnas vid frivilliga auktioner; men uti min hembygd har detta sätt nu begagnats en tid bortåt, och köparne hafva visserligen varit mindre belåtna dermed, men säljarne och inteckningsegarne tyckas deremot alltid varit belåtna, emedan egendomarne derigenom gått till högre pris, än eljest skulle varit förhållandet. Det är den erfarenhet, jag haft de sista tio eller tolf åren, och på grund deraf anhåller jag om bifall till motsvarande paragraf i Kongl. Maj:ts förslag.

Herr Wallenberg: För åtskilliga år sedan tog jag mig friheten att i denna Kammare väcka förslag om afskaffande af upp- och afslagsmetoden vid exekutiva auktioner. Framställningen möttes då med ett positivt afslag från Utskottet. Nu har frågan lyckligtvis kommit så långt, att man har ett positivt tillstyrkande från Utskottet om afskaffande af "afslagsmetoden". Inom Utskottet voro meningarne temligen allmänt ense derom, att ofog kunde bedrivas med upp- och afslagsmetoden. Man var öfverens derom, att de, som hafva stora gåfvor af naturen i afseende på skarpsynthet, hafva en gifven öfverlägsenhet framför andra, och det kan visas flera exempel på, att en person, om han varit riktigt begåfvad i afseende på synorganet, kunnat vid en sådan auktion genom att fixera sin medtäflare på samma gång som

han ropa "mitt", utan att äfventyra att få betala högre pris. Många tvister hafva sålunda uppkommit och besynnerligt är, att hvarje gång en sådan auktion hålles, föregår mellan auktionsförrättaren och menigheten en föreläsning, "huru det egentligen skall gå till". Det är således på tiden att man afskaffar detta sätt, äfven om denna rättfälla kan rendera, att en eller annan egendom blir såld för litet högre pris. Rent spel bör man hafva, och vill man modifiera det rena uppslaget, som jag tycker bäst om, så får jag säga, att den medelväg, Grefve Horn föreslagit, är den lämpligaste, såsom förebyggande alla sådana tilltag vid auktioner, som annars kunna ega rum; ty enligt nämnda förslag kan en person före auktionen i lugn nedskrifva sitt anbud, som öppnas först sedan klubban fallit. Vi hafva ju erfarenhet deraf vid utarrendering för kronans räkning af militieboställen m. m., hvarvid lemnas skriftliga anbud; och inga olägenheter hafva deraf uppstått. Då det tillämpas på ett fall, hvartöre icke på andra? Då emellertid Grefve Horn ansett, att hans redaktion af paragrafen kan behöfva granskas något närmare, hvilket torde vara händelsen, anhåller jag om återremiss i den syftning, som han i sin reservation antydte, på det vi måtte komma från bestämmelsen i Kongl. Maj:ts proposition, som icke är annat än vidhållandet af den gamla metoden, som jag anser förkastlig.

*Förslag till
utsöknings-
lag.
(Forts.)*

Herr Samzelius: Ingen af de föregående talarne har yttrat sig för obetingadt bifall till Utskottets förslag. När detta emellertid tillkommit genom pluralitetens beslut, är naturligt, att några af Utskottets ledamöter vilja vidkännas detsamma, och deribland är jag. Genom enkla medel kommer man ofta till det bästa målet. Rent spel bör det vara, såsom Herr Wallenberg yttrade, och jag tror, att det sker bäst genom Utskottets förslag, ty den nuvarande auktionsmetoden har brukats i öfver hundra år utan att lyckas vinna förtroende hos allmänheten. Jag har vistats bland folket och vet, att det icke förstår den, fastän kungörelsen om densamma uppläses vid hvarje auktion, och man lär svårligen kunna bestrida, att den är föremål för ett allmänt ogillande. Jag har icke så obetydlig erfarenhet och vet, att denna metod icke vunnit insteg vid frivilliga auktioner, och särskildt i Stockholm, när det stått vederbörande fritt att bestämma, har man alltid valt uppslagsvägen. Vid försäljning af lösören, som ofta uppgå till lika stort belopp som en liten fastighet — vi vilja nu icke hålla oss till Stockholm, der försäljning af konstsaker ofta i ett enda utrop till omkring 10,000 kronor förekommer, utan till landet — har man med afseende på t. ex. ett par oxar aldrig fallit på idén att sälja dem genom upp- och afslag.

Grefve Horn har föreslagit ett slags medelväg, att jemte uppslag hafva skriftliga anbud. Jag bekänner, att jag först lyssnade till detta förslag, men vid närmare eftertanke finner man att det kan kringgås på ett enkelt sätt. Om en egendom exempelvis är värd 5,000 kronor lemnar man in skriftligt anbud å 50,000 kronor. Sedan klubban fallit, öppnas detta anbud, då ingen finnes, som

*Förslag till
utsöknings-
lag.
(Forts.)*

bjudit lika högt. Då frågas, om han är beredd att lemna handpenning. Derpå svaras nej. Då fortsättes auktionen, ty han är icke bunden vid sitt anbud. Grefve Horn menade väl, att ett skriftligt anbud är bindande, men det är det icke enligt denna lag. Derföre kan jag icke se, att man vinner något härmed, om det icke föreskrifves, att det skriftliga anbudet är ovilkorligt bindande.

Här har anmärkts, att komplott kunde bildas af flera personer, som öfverenskomma att icke ropa öfver hvarandra och på det sättet kunna få en fastighet till lågt pris. En sådan öfverenskommelse hindras icke genom skriftliga anbud, som dessutom endast verka förlamande på spekulationen. Om man vet, att sådana finnas, reser man icke till auktionen för att äfventyra att gå från egendomen, som för spekulanten kan hafva ett särskildt värde, hvilket gör, att han kan vara villig att betala öfver dess verkliga värde. En granne t. ex. kan vilja hafva en jordbit, som ligger bredvid hans egendom. Han vet icke hvad han skall bjuda då han icke känner innehålllet af de skriftliga anbuden, och afstår från täflan. Den öppna täflan leder till det bästa resultat och detta auktionssätt har också vunnit insteg hos folket och ingått i deras begrepp. Jag tror icke, att vare sig genom skriftliga anbud eller genom afslagssättet vinnes ett godt resultat, och då både borgenärens och gäldenärens bästa tillgodoses genom Utskottets förslag, yrkar jag bifall dertill.

Hans Excellens Herr Friherre De Geer: Den fråga, som nu behandlas, är helt och hållet en praktisk fråga, i hvilken det är svårt för den, som icke har någon större erfarenhet om auktioner, att bilda sig ett bestämdt omdöme, hvilket som är det bästa. Så har åtminstone varit förhållandet med mig. Hvad som är säkert är, att man hört ofta uppgifvas, att medelst utmätningssauktioner endast i uppslag underlättas möjligheten för spekulanter att sätta sig tillsammans och köpa bort hvarandra, så att den köpeskillning, som bort betingas, icke erhållits. Man har sagt, att det är farhågan härför, som vållar, att öfver hufvud vid frivilliga auktioner utropet sker i uppslag, men jag ber att få fästa uppmärksamheten på, att med frivilliga auktioner är den väsentliga skilnad, att säljaren alltid förbehåller sig att antaga eller förkasta det högsta anbudet, hvilket icke inträffar vid utmätningssauktioner. För att nu förekomma dessa missbruk, som man befarar af en försäljning endast i uppslag, har man försökt två andra medel, som haft samma syfte. Det ena att göra auktionen i upp- och afslag och det andra att samtidigt antaga skriftliga anbud. Båda afse att göra spekulanter osäkra om hvad andra spekulanter kunna vilja bjuda, så att de icke skola våga hålla sina anbud allt för låga. Mot auktionen i upp- och afslag har anmärkts, att detta sätt är svårfattligt och icke gerna går in i allmänna föreställningssättet. Det kan jag icke bestrida. Jag tror, att så är förhållandet, ehuru jag knappast kan förstå, att detta sätt kan vara så svårfattligt. Mot antagandet af skriftliga anbud kan jag för min del icke anse något an-

nat giltigt skäl finnas, än att själva förfaringsättet vid utmätning och försäljning derigenom blir mycket invecklad, hvilket synes af det förslag till stadganden. som Grefve Horn i sådant afseende afgifvit i sin reservation, och jag är icke fullt säker på, om ens dessa stadganden äro tillräckliga för ett sådant auktions-sätt. Mig har det emellertid förekommit, att man icke med full säkerhet kunnat afgöra — åtminstone har jag icke kunnat det — hvilket sätt, som är det bästa, och därför ansett försigtigast att bibehålla det gamla, som icke torde föranleda stora svårigheter, då det är lemnadt åt borgenären och gäldenären — hvilka båda hafva samma intresse att egendomen skall försälgas till så högt pris som möjligt — att öfverenskomma om försäljning endast i uppslag och en sådan öfverenskommelse således kan komma till stånd vid alla tillfällen, då det anses, att någon sammansättning icke är att befara.

*Förslag till
utsöknings-
lag.
(Forts.)*

Herr von Koch: Här hafva blifvit anförda åtskilliga olägenheter, som vidlåda de olika systemen, både det vi nu hafva, som är öfverensstämmande med det Kongl. förslaget, och det af Utskottet föreslagna eller auktions hållande endast i uppslag. Jag får bekänna att, ehuru medgifvas måste, att olägenheter finnas vid båda systemen, af hvilka den väsentligaste är, att allmänheten tyckes hafva svårt att begripa upp- och afslagsförsäljningen, som dock varit så länge i bruk, jag åtminstone för min del icke kommit i erfarenhet af någon annan egentlig olägenhet af detta försäljningssätt än att man kan frukta, att personer, som eljest skulle hafva varit villige att spekulera, afstå derifrån i osäkerhet om hvad de verkligen riskera, om de göra ett anbud. De hafva kanske icke den vana och skarpsinnighet att kunna bedöma rätta stunden, då anbudet bör göras, och frukta derföre att blifva öfverlistade. Att det annars skulle kunna uppkomma något särskildt trassel till följd af detta auktionssätt, tror jag icke och minnes ej att det inträffat. Det förefaller mig, att ingen auktionsförrättare bör kunna vara så enfaldig, att han misstager sig om sättet för auktionens verkställande. En olägenhet, som är mycket allmän vid det enkla uppslaget, är sammanrotning af flere spekulanter. Det är icke länge sedan man i den ort der jag bor, vid en försäljning misstänkte en sådan sammanrotning, i hvilken till och med auktionsförrättaren troddes vara delaktig, emedan man fann, att han kort efter auktionen genom transport var innehafvare af det sålda hemmanet. Det är ett stort ondt, som bör förekommas, då det kan föranleda misstankar på tjenstemännen. I valet mellan dessa båda auktionssätt får jag bekänna att, när fråga är om att göra en förändring, så gör jag den icke utan att vara öfvertygad, att densamma medför en bestämd fördel, så stor, att den motverkar alla de olägenheter, som hvarje förändring alltid har med sig. Jag är emellertid icke öfvertygad om fördelen af försäljning endast i uppslag, såsom Utskottet tillstyrkt, och jag är derföre nu i den ställning, att jag hellre bibehåller det jag har, än att kasta mig in i något nytt, hvars olägenheter jag icke

*Förslag till
utsöknings-
lag.*
(Forts.)

kan beräkna. Jag får dock säga, att, i yngre dagar, jag själf hållit en enskild auktion på en egendom mellan några, så vidt jag kände, icke med hvarandra bekanta och allmänt väl ansedda personer, som förut gifvit ungefär lika skriftliga anbud på samma egendom, och då hade jag såsom ombud icke något annat att göra än att anställa enskild auktion med dem, dervid jag till min största förtrytelse och förundran sedermera fann, att alla tre spekulanterne hade kommit öfverens, och låtit undanköpa sig af den tredje. Det var jag och min principal, som voro lurade. När det kunde ske der, är jag rädd för att dylika sammansättningar äro mycket vanliga.

Jag måste å andra sidan bekänna, att Grefve Horns förslag är det för mig mest tilltalande. Ehuru icke i allmänhet brukligt, har dock detta sätt någon gång användts hos enskilda personer, och dessutom är det intet annat än hvad som sker i stort och smått i afseende på entrepenadauktioner för kronans räkning. Särskildt vet jag, att det brukas vid uppköp för Sjöförsvarsdepartementets räkning, och det har icke medfört någon olägenhet. Det är möjligt, att det kan afskräcka en och annan spekulant, när anbud ingifvas på flera olika ställen, men det behöfver icke vara förhållandet här, så att jag vet icke, hvarföre man skall afskräckas från detta Grefve Horns förslag. Herr Samzelius har anmärkt, att det skriftliga anbudet icke skulle hafva samma verkan som det muntliga, men det kan man föreskrifva i §:n, att ett skriftligt anbud skall vara lika gällande som ett muntligt, och om det blifver så, som jag anser bäst eller att punkten återremitteras till Utskottet, så lär Herr Samzelius, som är verksam ledamot deraf, icke underlåta att se till, att denna sak blifver hjälpt. För min del är jag böjd för återremiss i den syftning, att en fullständig ny redaktion af §:n må ske, så att vi kunna få en redaktion, till hvilken vi må hålla oss. I så fall kommer jag att rösta för ett dylikt förslag.

Herr Reutersvärd: Såsom jag förut haft äran anmärka har detta betänkande blifvit i Utskottet genomgånget tre särskilda gånger. Vid andra behandlingen, då egentligen beslutet fattades, var det en ganska stor majoritet för den åsigt, som Grefve Horn i sin reservation yttrat, och jag vet icke, huru det kom sig, att vid den slutliga behandlingen majoriteten stannade vid det förslag, som här föreligger, men förmodligen var det derföre att, då man hade att välja mellan upp- och afslag, Grefve Horns förslag och endast uppslag, så förenade sig de flesta om det senare, då jag, som icke gillade uteslutande uppslag utan att dermed följde förseglade anbud och icke heller ville bibehålla upp- och afslag, röstade för Grefve Horns förslag. Emellertid blef det majoritet med en eller ett par röster för föreliggande förslag. Man var egentligen icke belåten hvarken med upp- och afslag eller rent uppslag, och de flesta Utskottets ledamöter hade velat förena sig om Grefve Horns förslag, om icke detsamma befunnits något inveckladt i afseende på redaktionen. Att försäljning i upp- och afslag är ett ännu mera inveckladt sätt, derom äro

väl alla ense, och en ledamot af Utskottet, herr Hellgren från Norrland, hvilken såsom länsman mycket befattat sig med sådana auktioner, sade att det vid dem vore nödvändigt, att hela timmar hålla föreläsning för allmänheten, huru det går till utan att flertalet ändå begriper detta försäljningssätt. En värd talare har sagt, att han icke kan förstå, att detta auktionssätt kan vara så svårfattligt. Jag säger att jag icke förstår, huru det har kunnat komma in i lagen. Jag har varit närvarande vid dylika auktioner och kan försäkra att man allmänt önskar afskaffandet af detta försäljningssätt. Man har gjort anmärkning mot skriftliga anbud och förmenat, att de skulle förlama spekulationen, men staten begagnar detta sätt vid alla tillfällen, då något skall uppköpas eller försäljas för dess räkning och man har funnit det vara ett mycket godt sätt, och vet icke, att man haft skäl att klaga deröfver. En ärad talare nämnde, att då det är tillåtet för borgenären och gäldenären att öfverenskomma om försäljning i rent uppslag, detta också komme att ske, alldenstund de hafva samma intresse. Men så är icke alltid förhållandet, ty den ene kan vara spekulant och vilja hafva egendomen för godt pris och den andre, som är innehafvare deraf, vill hafva så mycket som möjligt betaldt, i ty fall kunna de ej blifva ense om sättet. Dessutom, och i afseende på svårfattligheten af detta sätt, kan en auktionsförrättare, om han vill gynna någon, också göra det, så att jag vågar påstå, att den stora mängden af spekulanter blir lurad. Den förstår icke, att i rätta stunden skrika "mitt", och så ropar en hel mängd på samma gång "mitt" och så blir det tvister och bråk. Jag var närvarande vid en auktion, der det af sådan anledning uppstod tumult.

Jag anholder derföre om återremiss af §:n i den syftning, som Grefve Horns förslag innehåller.

Herr Stråle: Att vid frivillig försäljning af fast egendom man icke begagnat afslagsauktion bevisar ju icke något beträffande tvungen försäljning. Vid frivillig försäljning har ju säljaren rätt att antaga eller icke antaga anbudet.

Man säger, att afslagsauktion anses vara förhatlig. Att förhållandet icke är sådant öfverallt vågar jag på grund af egen och äfven andras erfarenhet påstå. Man säger vidare, att detta auktionssätt är en snara, "ett ofog", och att den som af naturen är utrustad med skarpa sinnen kan se på medtäflaren och på samma gång utbringa sitt rop. Detta tror jag vara ett stort misstag, ty det är tvärt om alldeles icke möjligt att kunna medhinna utropet "mitt" fullt samtidigt. Dessutom brukas vid sådana auktioner ett annat sätt. Man tror den eller den vara spekulant och fixerar honom noga, men han har ett ombud som befinner sig på något afstånd och plötsligt ropar "mitt"; afslagsauktionen afser ju att skydda gäldenären och att till hans och fordringsegarens bästa bringa upp egendomen till högsta möjliga pris.

En talare på kristianstadsbänken förordade uppslagssättet. Det är mycket enkelt och till stor fördel för spekulanten, men för

*Förslag till
utsöknings-
lag.
(Forts.)*

*Förslag till
utsöknings-
lag.
(Forts.)*

gäldenären kan det vara allt annat än förmånligt. Talaren ytt-
rade, att en granne som på auktion ville komma åt ett närbeläget
jordstykke ej visste hvad han skulle bjuda. Ja, just deri ligger
det nu nyttjade sättets förtjenst. En inteckningshåfvare åter, som
endast vill bevara sin fordran, och således endast till viss grad
är spekulant, behöfver vid uppslaget följa med blott så långt, att
hans fordran faller inom köpesumman, och sedan kan han lugnt
afvakta utgången af afslagsauktionen. Men för den, som vill
hafva egendomen till lägsta pris, är uppslaget ett förträffligt sätt,
ty han behöfver icke bjuda högre än andras bud föranleda. Man
har här åberopat att fastighetsauktioner i Stockholm förrättas
endast i uppslag. Vid dessa auktioner äro närvarande många per-
soner som ej känna hvarandra, och någon öfverenskommelse
emellan verkliga spekulanter kan då svårligen före auktionen ske,
helst man ej vet hvem som är spekulant. Man säger också att
vid försäljning af lösören behöfves icke afslagsauktion. Jag finner
det helt naturligt emedan vanligtvis då äro många spekulanter
närvarande och prisen i allmänhet ej högre än att många kunna
täfla. Försäljas dyrbara konst saker, så är också täflan tillräckligt
stor. Jag förenar mig med en ledamot från Kristianstads län i
hvad han yttrade om de stora svårigheter som uppstå vid för-
säljning med skriftliga anbud och jag lägger dertill, att om flera
fastigheter skola säljas på samma gång, skall det vara noga be-
tecknad både i författningen och i de skriftliga anbuden, huru
det skall gå till för att reda saken. Jag befarar, att de skriftliga
anbuden komma att gifva anledning till många förvecklingar; att
sådana skulle kunna uppstå genom afslagssättet tillåter jag mig
betvifla, ty tillräckligt många ojäfviga vittnen finnas nog, som
kunna intyga hvem som först ropat mitt, i händelse tvist derom
skulle uppkomma. Slutligen får jag fästa uppmärksamheten derpå
att lagförslaget innehåller den bestämmelse, att om alla veder-
börande komma öfverens om att försäljningen skall ske genom
endast uppslag, så får det ske; men jag tror det vara välbetänkt
att till skydd för gäldenären och frånvarande rättsegare begagna
det auktionssätt, som i nära 130 år nyttjats här i riket.

En enkel återremiss af denna paragraf tillåter jag mig bestrida.
Här hafva några talat för afslagssättet, några för uppslagssättet och
andra för skriftliga anbud. Huru skall Utskottet då kunna veta
hvad som är Kammarens mening? Och blir paragrafen återremitterad
äfven äfven af Andra Kammarerna, så står frågan på samma punkt,
som förut. Jag anser mig nu böra yrka bifall till den paragraf
i Kongl. Maj:ts förslag som motsvarar den nu förevarande.

Herr Widmark: Inom Utskottet har jag tillhört dem, som
ansett det vara alldeles nödvändigt, att något särskildt skulle
stadgas för att i gäldenärens intresse framkalla det högsta möj-
liga anbud. Jag har således icke kunnat biträda den mening, att
auktion skulle upprättas genom blott uppslag. En försvarare af
denna åsigt har här sagt, att detta skulle vara hämmande för den
fria täflan och att spekulanterna icke skulle veta hvad de borde

bjuda eller icke. Det är just, efter min uppfattning, förtjensten af dessa afslag eller skriftliga anbud att spekulanterna icke veta hvad de skola minst bjuda eller känna de andra anbudena, utan tvingas att bjuda hvad de högst vilja bjuda. Men då jag anser föreskrifter i denna syftning lämpliga, så har jag i valet mellan utrop^{en} i afslag och skriftliga anbud för min del stannat vid de skriftliga anbudena, emedan de verka precis detsamma som afslag i hufvudsak, nemligen att dermed är icke förenad den fördel som en god fysionomist eller den, som kan dölja sina tankar, eger och att ingen har nytta deraf, att han snabbt uppfattar med ögonen och qvickt ropar med läpparne. De obehagligheter, som vid afslagsauktioner uppkomma i detta hänseende, kunna genom skriftliga anbud helt och hållet försvinna, och målet är detsamma.

På dessa grunder får jag förena mig med Grefve Horn och yrka återremiss af denna paragraf.

Grefve Horn: Jag behöfver icke närmare besvara Herr Samzelius' åsikter i afseende på de auktioner som ske här i Stockholm, ty dessa åsikter hafva blifvit fullt nöjaktigt besvarade af Herr Stråle. Det är ju gifvet, att i en så stor stad som Stockholm finnas alltid vid auktioner flera spekulanter än på landsbygden. Men Herr Samzelius nämde en annan omständighet, på hvilken han syntes vilja bygga den slutsats att mitt förslag skulle vara olämpligt, nemligen att en spekulant skulle, på samma gång han muntligen bjöde på en egendom, lemna ett skriftligt anbud så högt, att icke någon rimligen kunde anses bjuda högre och att, sedan anbudet väl blifvit öppnadt, skulle han ej vilja stå fast dervid. Jag undrar om så oredliga personer skulle våga så fräckt uppträda offentligt och söka vinning på detta vis. Jag tror det icke. I alla fall är det icke sagdt i förslaget, att man icke skulle kunna hålla sig till honom för skilnaden mellan det skriftliga anbudet och det muntliga anbud, som efter nytt utrop, blefve antaget. Dessutom står det enligt min åsigt fritt för utmätningssmannen att vid första utropet, äfven om icke den, som bjuder genom skriftligt anbud, kan prestera allt som erfordras, att antaga honom ändock såsom inopare. Det blir på utmätningssmannens risk, men det blir också inoparens risk om han blir godkänd för ett högre, så beskaffadt skriftligt anbud.

Då denna fråga var före i Utskottet, vann mitt förslag vid andra genomgåendet af lagen pluralitet, på sätt Herr Reutersvärd nämnde; och då de definitiva besluten fattades, var det påskferier och 3 eller 4 af Utskottets ledamöter voro frånvarande och i deras ställe kommo nya alumner in. Dessa verkade derhän, att Utskottets förra beslut icke vidhölls. I alla fall vill jag nämna, att en och annan var af den åsigt, att man hellre skulle gå in på Kongl. Maj:ts proposition än på att få endast uppslag, och då Kongl. Maj:ts förslag togs till hufvudproposition och till kontraposition endast uppslag, biföllo de, som voro af den åsigt att förseglade anbud skulle få lemnas, Kongl. Maj:ts proposition. Så kan man se huru det ibland går till att fatta beslut.

*Förslag till
utsöknings-
lag.
(Forts.)*

*Förslag till
utsöknings-
lag.
(Forts.)*

Herr Statsministern yttrade, att man kunde tycka, att möjligen mitt förslag var inveckladt, men jag ber att få erinra att det icke är inveckladt. Det endast skiljer mellan de två frågorna huru, om muntligt och skriftligt anbud äro lika, skall förfaras, och huru skall tillgå om det högsta anbudet, derest det är skriftligt, kasseras. Detta är en alldeles nödvändig följd af förhållandena.

Emellertid, såsom jag förut haft äran nämna, har det af Kongl. Maj:t föreslagna auktionssätt aldrig begagnats bland enskilda och det må vara nog för att visa, att detta sätt icke är af praktisk betydelse, ty, funne de enskilde, att det vore ett godt sätt, hade det nog af dem användts.

Herr Stråle nämnde, att det skulle vara nödvändigt att på det skriftliga anbudets omslag noga beteckna hvad egendom som afsåges med anbudet, ifall flera egendomar skulle säljas för en gemensam inteckning. Ja, det är en gifven sak, och denna fråga är väl icke svårlöst för hvilken affärsman som helst. Man sätter blott på kuvertet: detta anbud gäller den eller den egendomen eller alla tillsammans.

Herr Stråle frågade vidare hvartill en återremiss skulle tjena. Utskottet, sade han, kan ej veta hvilken åsigt gjort sig mest gällande i Kammaren. Det är visserligen sannt, att återremiss yrkats på skilda grunder, men Utskottet har temligen stor vana att i dylika frågor bedöma situationen och någon rättelse har ju Utskottet i antalet talare för eller emot en åsigt. I tvifvelaktiga fall följer Utskottet sitt eget kloka hufvud och handlar efter hvad det säger. Jag yrkar fortfarande återremiss.

Herr Fröberg: För min del anser jag auktion med upp- och afslag ega afgjort företräde framför auktion med endast uppslag, och detta af det skäl, att genom det förra försäljningssättet omöjliggöres hvarje aftal mellan spekulanterna till förringande af köpeskillingens belopp. Genom detta auktionssätt tvingas också spekulanten att bjuda det belopp hvarför han högst bestämt sig. Min erfarenhet i detta fall — och den är ej så ringa, ty jag har i 10 år varit anställd vid landskansli och har sedermera äfven haft tillfälle att öka den — är att auktion med upp- och afslag alltid varit för gäldenären och fordringsegarne förmånlig. Jag har funnit, att vid sådana auktioner bjudits mera för fastigheten än hvad förhållandet varit vid auktioner med endast uppslag.

Här har invändts, att auktionssättet med upp- och afslag skulle vara så svårfattligt, att allmänheten icke skulle kunna förstå och bedöma det, och det har uppgifvits, att auktionsförrättare skulle behöfva flere timmar att förklara detta sätt för de auktionsbesökande. Så vidt jag funnit är detta alldeles ett misstag; åtminstone har jag aldrig hört att någon misstagit sig om detta sätt. Auktionsförrättaren är skyldig att före auktionen underätta om huru den skall tillgå, och metoden med upp- och afslag har då vanligen fattats och tillämpats riktigt. Det är sant, att försäljning i upp- och afslag icke begagnas vid enskilda auktioner.

Detta kan väl komma sig deraf att uppslag är enklare än upp- och afslag, men hufvudskälet är, att egaren har den förmånen, att han sjelf kan genom öfverbud höja summan till dess han får upp den till det belopp han bestämt eller också kan han genom tillkännagifvande före auktionen förbehålla sig rätt att pröfva de blifvande anbuden, hvilket åter icke är förhållandet vid den exekutiva försäljningen. Då det är fråga om att stifta en lag, som afser att genom tvång fränhända en gäldenär hans fasta egendom synes mig också, att man bör vidtaga alla försigtighetsmått, ledande dertill att för den fastighet som skall säljas det högsta beloppet måtte erhållas, och då jag i det fallet måste bekänna, att det hittills föreskrifna auktionssättet eger företräde framför det af Utskottet föreslagna, ställer jag mig obetingadt på deras sida som yrkat bifall till Kongl. Maj:ts proposition i denna del.

*Förslag till
utsöknings-
lag.
(Forts.)*

Herr Svanberg: Då ingen lærer kunna bestrida, att auktionssättet med endast uppslag är det mest lättfattliga, synes mig också vara ganska naturligt om man funne det vara det ändamålsenligaste. Jag vet med visshet, att vid två tillfällen der utropet skedde med både upp- och afslag, följden blef den, att för egendomen betalades mindre än om utropet skett med endast uppslag. Fallet var, att sedan en herreman ropat *mitt*, förklarade flera af de närvarande landtmännen att de velat gifva mycket mera, men de icke bättre förstått sig på utropningssättet än att de trodde det utropet skulle åter en gång i uppslag förnyas. Den person, som här i landet i denna fråga måhända eger den största erfarenhet, nemligen kommissarien för Stockholms stads auktionskammare, har, som jag vill minnas, sagt mig, att efter hans förmenande leder utropningen i upp- och afslag icke till det målet att man derigenom får den högsta betalningen. Då emellertid Grefve Horns förslag synes åtminstone mig innebära den största möjliga garanti att, genom köpeanbuds aflemnande före auktionen, gäldenären må få så mycket som möjligt betaldt för sin egendom och då detta förslag äfven vunnit flere föregående talaresh bifall, så skulle jag för min ringa del, äfven gerna se, att i fråga varande paragraf återremitterades, på det att Utskottet komme i tillfälle att taga frågan uti förnyad pröfning i den syftning, Grefve Horns förslag angifver, naturligtvis under förutsättning, att de skriftliga anbuden måste tillerkännas samma bindande kraft som de vid auktionen framställda muntliga anbuden. Jag förenar mig således med dem som i denna fråga yrkat återremiss.

Herr Ribbing, Carl: Då jag vid flera auktioner der utropningen skett med upp- och afslag vunnit den erfarenhet, att bland spekulanterna verkligen funnits sådana, som för att åtkomma en egendom, vare sig på arrende eller genom köp, bortköpt sina medspekulanter, och då jag många gånger gjort mig den frågan, huru något sådant skulle kunna förekommas, har jag alltid trott, att det bäst skulle ske på det af Grefve Horn föreslagna sätt. Det är för mig alldeles klart, att det andra föreslagna sättet, upp-

*Förslag till
utsöknings-
lag.
(Forts.)*

och afslag, i detta fall till förekommande af det utaf mig omnämnda förhållande ingenting betyder, ty om en spekulant köper bort sina medspekulanter, så kan han vara öfvertygad att, om dessa bortköpta tiga då man bjuder uppåt och de med sin summa på fickan äro trygga, så tiga de likaväl när afslagsauktionen börjar. Jag kan ej finna anledningen, hvarför man tror, att man kommer bättre från den saken genom att göra utrop i afslag efter utrop i uppslag. Herr Samzelius har sagt, att man genom enkla medel kommer till det bästa resultat. Ja, men man skall blott akta sig, att man icke tager så enkla medel, att man ej har något att sätta mot sådana saker som dessa bortköp. Den fria täflan är visst bäst, men då erfarenheten lär oss hvilka missförhållanden inträffat, så måste man göra något för att förekomma dem.

Det har också nämnts, att detta auktionssätt begagnas vid entreprenadauktioner. Men vid dessa är den skilnad, att spekulanterna bjuda en summa, och der är icke fråga om att ropa "mitt" utan spekulanten bjuder den summa, för hvilken han vill åtaga sig ett arbete.

Herr Samzelius har också talat om, att det skulle kunna hända, att en person bjöde en mycket större summa än han kunde tänka sig att egendomen skulle betinga, och det skulle föranleda, att bestämmelsen om skriftliga anbud blefve utan betydelse. Ja, nog kan man genom sådana tilltag söka åstadkomma oreda, men någon annan afsigt kan den, som så förfar, väl icke hafva. För min del tror jag, att Grefve Horns förslag är det enda verksamma sättet att förekomma dessa bortköp och jag vill fördenskull instämma med dem, som å förslagets syftning yrkat återremiss.

Herr Samzelius: Utskottet har fått uppbära rätt allvar samma beskyllningar under denna diskussion, och, då ingen af Utskottets ledamöter mer än jag åtagit sig det otacksamma värfvet att försvara dess betänkande, skall jag försöka bemöta åtminstone något af hvad som här blifvit yttradt. Flere talare hafva framhållit, att detta förslag icke skulle uttrycka pluralitetens inom Utskottet åsigt, utan hafva tillkommit på något besynnerligt sätt, genom "inkallande af nya alumner" vid sakens slutliga afgörande. Mot detta påstående vill jag återropa Utskottets protokoll, som, så vidt jag kan erinra mig, visa, att, med undantag af en person, som då var sjuk och äfven nu är af samma orsak frånvarande, voro Utskottets samtliga ordinarie ledamöter tillstädes vid frågans slutliga afgörande. Om sålunda något beslut tillkommit genom "nya alumners inkallande", tyckes det hafva varit vid det tillfälle, då Grefve Horn fick igenom sin åsigt. Men detta hör ju icke till saken! Alla äro vi eniga om, att hufvudsyftet i denna paragraf är att få det högsta möjliga pris för egendomen, som försäljes, och tvistepunkten är blott, på hvilken väg detta mål bäst skall nås. För min del är jag öfvertygad om, att skriftliga anbud icke skulle leda till detta mål. Man skulle icke komma att besöka sådana auktioner, då man vet, att man med bästa vilja

icke kan komma åt den sak, hvarpå man spekulerar. Jag har någon erfarenhet i denna sak från försäljningar i Statskontoret. Der få skriftliga anbud inlemnas, hvilka brytas efter auktionen, och jag har vid många tillfällen sett, hvilken harm dessa skriftliga anbud åstadkommit, och de spekulanter, som infunnit sig, hafva yttrat, att de hade annat att göra än att blifva narrade på sådant sätt, då de icke vetat om de skriftliga anbuden. Statskontoret har därför stundom nödgats verkställa försäljning under hand. Sannolikt skulle, om förevarande förslag antoges, förhållandet blifva enahanda, i synnerhet på landet, der man icke såsom här i Stockholm blott har en liten bit att gå, utan måste resa ända till 10, kanske 15 mil och skaffa sig penningar för att må hända sedermera gå miste om den egendom, man spekular på, genom ett försegladt köpeanbud, hvars innehåll man förut icke kände.

*Förslag till
utsäknings-
lag.
(Forts.)*

Grefve Horn har sagt, att auktionsförrättaren kan antaga ett anbud, äfven om icke säkerhet blifvit stäld. Detta är dock stridande mot innehållet i 107 §, som säger: "gitter ej köpare gälda eller säkerhet ställa, som nu är sagdt, vare egendomen genast å nyo utropad". Om samma föreskrift funnes som i auktionsreglementet för Stockholms stad, eller att den, som gjort anbud men icke kan prestera handpenning, likväl skall ansvara för skilnaden mellan den summa, hvartill fastigheten första gången såldes, och den, hvartill fastigheten kan uppgå vid förnyad auktion, då vore det någon risk med att göra sådana anbud; men något sådant stadgande finnes icke i Utskottets förslag. Inom Utskottet föreslog jag intagande af en likartad bestämmelse, men detta tillvann sig icke några sympatier.

Då emellertid, efter hvad jag kan finna af de yttranden, som här förekommit, de fleste talare önska återremiss — ty de, som önska bifall till Kongl. Maj:ts förslag, komma säkert att rösta därför, likaså de, som biträda Grefve Horns förslag, och slutligen må hända äfven de, som äro odeciderade — skall icke jag insistera på mitt yrkande om bifall till Utskottets förslag, om det icke vinner något understöd, utan vi kunna ju tänka på saken, som ingalunda är lätt löst.

Herr von Gegerfelt: För att jag för min del skulle kunna i strid mot Kongl. Maj:ts proposition rösta för en förändring i en af gammalt bestående institution och dess ersättande med en annan, fördras ovilkorligen, att jag skulle vara tydligt och klart öfvertygad, att den nya vore bättre. Vid sådant förhållande tvekar jag icke att, i brist af egen erfarenhet och på grund af den öfverläggning, som här egt rum, bifalla Kongl. Maj:ts proposition i förevarande del.

Hvad angår det af Grefve Horn föreslagna sätt att antaga skriftliga anbud vill jag, utöfver hvad deremot förut blifvit anmärkt, erinra, att sådana anbud lätteligen kunna antagas på entreprenadauktioner eller dylikt, der kungörelse på förhand utfärdas om alla vilkor vid försäljningen, men i förevarande fall fin-

Förslag till
utsöknings-
lag.
(Forts.)

nas en mängd villkor, som först vid auktionstillfället kunna bestämmas, t. ex. fråga om att afsöndringskontrakt fortfarande skall gravera fastigheten; fråga om fastigheten skall säljas i sin helhet eller i särskilda delar; fråga om växande gröda skall medfölja eller icke o. s. v. I alla dessa och dylika fall synes mig som om skriftliga anbud, gjorda på förhand, vanligen blefve ofullständiga och icke tillämpliga på de förhållanden, under hvilka försäljningen sedermera sker. Dessutom synes det uppenbart att, vid frågans nuvarande stadium, antagandet af nya principer icke låter sig göra, och en återremiss skulle enligt min tanke endast leda till tidsutdrägt utan motsvarande gagn eller må hända verka derhän, att lagen icke blefve färdig till antagande vid denna riksdag. På dessa skäl anhåller jag om bifall till motsvarande paragraf i Kongl. Maj:ts proposition.

Grefve Horn: Jag ber om ursäkt att jag ännu en gång, den sista, upptager Kammarrens tid i denna fråga och jag vill yttra mig helt kort.

Då jag sist hade ordet, ämnade jag omtala ett prejudikat, som är af ganska stor vikt för denna frågas lösning, men jag glömde det då.

Förhållandet var, att vid en fastighetsauktion någonstädes i landsorten tvenne spekulanter ropade "mitt" innan klubban föll. De kommo i delo, huru vida den ene eller andre skulle anses såsom egare till fastigheten, och derom utspann sig en tvist, som pröfvades af icke mindre än 16 jurister. Frågan gälde, huru vida 1823 års förordning angående auktion i upp- och afslag skulle tydas så, att, då 2 personer ropat "mitt", innan klubban fallit, auktionen skulle, oafsedt att den ene möjligen ropat före den andre, mellan desse fortsättas i uppslag, eller om den, som ropat först, skulle anses såsom egare af fastigheten. För den förra åsigten voro 9 jurister, deraf 2 i Högsta Domstolen, och för den senare meningen 7 jurister, deraf 4 i Högsta Domstolen. Jag erkänner, att jag sluter mig till den senare åsigten, som hade minsta antalet jurister för sig. Endast den omständigheten, att detta auktionssätt kan af skarpsinniga jurister så olika bedömas, är för mig en anledning att kassera detsamma.

Herr Samzelius nämnde, att vid auktioner i Statskontorets uppstått harm hos spekulanter derför, att förseglade anbud ingifvits, som verkat, att desse icke fått sin vilja fram. Denna harm var antagligen väckt deraf, att de förseglade anbuden, såsom varande de högsta, afskurit spekulanternes beräkningar att få det försålda för billigt pris, och således bevisar detta ingenting i sak.

Herr von Gegerfelt yttrade, att, då han icke var klart öfvertygad om Utskottets förslags företråde, ville han i brist af egen erfarenhet rösta för Kongl. Maj:ts proposition. Ja, derpå kan jag icke undra, men han nämnde äfven om, att det skulle föranleda svårigheter vid bedömandet af köpevilkoren, t. ex. huru vida växande gröda skulle medfölja en egendom eller icke. I 106 § står: "Finnes å egendom, då den säljas skall, växande gröda,

och tillhör den ej brukare eller annan, som har nyttjanderätt till egendomen; gånge grödan i samma utrop som egendomen, och varde det före utropet kungjordt“. Denna invändning synes mig således förfalla, ty hvar och en spekulant kan på förhand veta huru härmed förhåller sig.

Vidare yttrade samme talare, att det vore svårt att veta, huru vida nyttjanderättsaftal skulle förbehållas eller icke. Derom gifver 103 § anvisning i det att der stadgas, att, om köpeskillingen icke förslår till betäckande af alla inteckningarne, skall den sämsta nyttjanderätten först frändragas o. s. v., så att detta kan en spekulant veta förut, och i påskriften på ett försegladt anbud kan ju bestämdt angifvas, huru vida det gäller eller icke för den händelse, att ett visst nyttjanderättsaftal fortfarande skall bestå.

Jag anser således för min del Herr von Gegerfelts anmärkningar vara utan betydelse i praktiskt hänseende.

Herr Stråle: I anledning af Grefve Horns senaste yttrande tillåter jag mig anmärka, att, om också någon tvekan hos jurister hittills förefunnits, huru vida första ropet eller klubbslaget skall vara afgörande, synes mig någon meningsskiljaktighet icke vidare kunna uppstå, om 13 § i promulgationslagen antages, ty der står tydligen: "till dess någon säger "mitt". Således lär det väl vara första ropet, som är afgörande.

Jag fortsätter mitt yrkande om afslag på denna paragraf i Utskottets förslag och bifall till motsvarande paragraf i Kongl. Maj:ts proposition.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad, samt Herr Grefven och Talmannen yttrat, att under densamma hade yrkats dels återremiss af den förevarande paragrafen och dels bifall till densamma, sådan den lydde i Kongl. Maj:ts proposition; framstälde Herr Grefven och Talmannen först proposition på bifall till paragrafen, hvarvid svarades många nej jemte några ja, sedermera proposition på bifall till paragrafen med den lydelse Kongl. Maj:t föreslagit, då svaren utföllo med många nej, blandade med ja, och slutligen proposition på återremiss af paragrafen, hvilken proposition besvarades med många ja, blandade med nej; och förklarades ja nu hafva varit öfvervägande.

Votering begärdes; till följd hvaraf uppsattes, justerades och anslogs följande voteringsproposition:

Den, som vill, att 103 § i Särskilda Utskottets förslag till utsökningslag skall till Utskottet återförvisas, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antager Kammarken denna paragraf, sådan den lyder i Kongl. Maj:ts proposition.

*Förslag till
utsöknings-
lag.
(Forts.)*

Förslag till
utskottings-
lag.
(Forts.)

Om röstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 40.
Nej — 24.

104 §.

Herr von Gegerfelt: Till förevarande paragraf har Utskottet gjort ett tillägg, som jag för min del icke kan gilla, ty jag anser det icke blott öfverflödigt utan till och med rent af skadligt.

I Kongl. Maj:ts proposition till 1875 års Riksdag rörande förordning angående sättet för utmätt fast egendoms försäljning i vissa fall föreslogs, att när flera egendomar såldes gemensamt, skulle öfverskottet af köpeskillingen fördelas på de särskilda egendomarne efter det uppskattningsvärde, hvarefter allmänna bevillningen utgick för näst föregående år. Utskottet tillstyrkte den förändring, att öfverskottet skulle fördelas efter den för hvardera egendomen bjudna köpeskillingen. Denna ändring afslogs af Riksdagen, och Kongl. Maj:ts proposition bifölls. Nu har i Kongl. Maj:ts proposition till denna Riksdag enahanda föreskrift blifvit föreslagen, eller att köpeskillingsöfverskottet skulle fördelas efter uppskattningsvärdet. Utskottet har icke tillstyrkt afslag härå, men föreslagit det tillägg, att, der icke särskildt uppskattningsvärde för samtliga egendomarne finnes, fördelningen skall ske efter den för hvardera egendomen bjudna köpeskillingen. Således föreslås en annan princip för den händelse, att icke alla egendomarne fått sig åsatt särskild bevillning, och Utskottet motiverar detta dermed, att det kan inträffa, att en af egendomarne utgör en särskild lägenhet, som blifvit afsöndrad så nyss innan den exekutiva auktionen, att taxeringen under mellantiden ej hunnit ega rum. Således har Utskottet föreslagit detta förfaringssätt för det speciella fall, som väl ytterst sällan torde inträffa, att en lägenhet, som blifvit afsöndrad, utmättes under samma år, detta skett.

Om detta sällsynta fall skulle inträffa, reda sig nog vederbörande med köpeskillingens fördelning äfven utan detta tillägg, åtminstone till nästa bevillningstaxering, då sådant värde åsättes. Men, hvad värre är, häraf skulle följden blifva, att den omständighet, att ett litet torp finnes afsöndradt, skulle medföra tillämpning af en helt annan grund för fördelningen af köpeskillingsöfverskottet på det hela. Enligt Kongl. Maj:ts proposition, som äfven i denna del blifvit af Utskottet tillstyrkt, skulle fördelningen ske efter bevillningstaxeringen, men, finnes ett enda sådant litet torp, som icke är särskildt taxerad, skulle samtliga delegarne få köpeskillingsöfverskottet fördeladt efter helt annan grund, som kan blifva olika förmånlig för den ene och för den andre eller icke leda till samma resultat.

På grund häraf får jag yrka afslag å detta tillägg i Utskottets förslag och bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Herr Reutersvärd: Jag har begärt ordet för att hos Kammaren förorda en till denna paragraf afgifven reservation, i hvilken jag förenat mig jemte några ledamöter från Andra Kammaren. Den går derpå ut, att i första momentet af 104 § skulle andra punkten erhålla följande följande förändrade lydelse: "Förslår egendomarnes sammanlagda försäljningssumma icke till gäldandet af den skuld för hvilken egendomarne gemensamt häfta, och vilja icke egarne af de särskilda fastigheterna betala det bristande af den gemensamt intecknade skulden, varde alla egendomarne gemensamt försålda". Härmed har man velat lemna möjlighet öppen, att, om en egendom, hvilken är graverad med en inteckning, sedermera genom arfskiite eller köp blifver styckad och en af de nye egarne blifver lagsökt för sin del af inteckningen, de öfrige egarnes lotter skola kunna räddas från försäljningen, om de vilja betala det bristande af den gemensamt intecknade skulden. Enligt Utskottets förslag skulle detta icke vara tillåtet; utan så snart den gemensamma försäljningen visade sig inbringa mera än de särskilda utropan, då skulle också egendomen i dess helhet på exekutiv väg försäljas. Inom Utskottet ansåg jag och flere med mig, att det skulle vara särdeles hårdt, om en person, som har en del i en så beskaffad egendom, har denna del skuldfri och kanske upparbetat den och förökad dess värde, skulle vara tvungen att för en annans gäld gå från hus och hem; billigheten synes der vid lag fordra, att, om han kontant betalar det bristande i försäljningssumman, han också skall få behålla sin egendom. Jag kan icke se något skäl, hvarför det skulle vara Riksdagen emot att medgifva detta; att yrka omedelbart bifall till den afgifna reservationen, djerfves jag dock nu ej göra, utan får anhålla, att Kammaren behagade återremittera den förevarande paragrafen.

Grefve Horn: I anledning af Herr von Gegerfelts anmärkning mot Utskottets redaktion af det sista momentet i nu förordnagna paragraf ber jag att få upplysa om orsaken till den af Utskottet deri vidtagna förändringen. Utskottet har nemligen tagit i betraktande, att, efter det pröfningskomitén bestämt taxeringsvärdena, hvilket sker på hösten för det förflutna året, och innan den nya pröfningskomitén binner sammanträda, kan ju antingen en egendom blifva klufven eller vissa delar afsöndras från densamma, samt sedermera dessa klufna eller afsöndrade delar blifva tagna i mät. I sådant fall skulle naturligtvis icke 104 §, sådan den lyder i det Kongl. förslaget, kunna tillämpas, enär det der står, att för öfverskottets fördelning på hvarje fastighetsdel, skall sista årets taxeringsvärden läggas till grund; men något sådant taxeringsvärde hade ju då icke under det sista året blifvit bestämdt för hvar en af de *särskilda* delarne. På dessa grunder ansåg Utskottet nödvändigt att ett tillägg gjordes. Men dervid kunde Utskottet icke bestämma taxeringsvärdet såsom norm för beräkningen i det hela; i sådant fall finge ju utmätningen och försäljningen anstå, tills nästa års taxering fastställt värdena. Utskottet såg sig derfor nödsakadt att uppsöka en annan grund

*Förslag till
utsköknings-
lag.
(Forts.)*

*Förslag till
utsöknings-
lag.
(Forts.)*

för fördelningen. Denna grund, som Utskottet nu föreslagit, är densamma, som, innan 1875 års lag om inteckningar kom ut, i praxis och äfven i lag utgjorde den måttstock, hvarefter fördelning af köpeskilling för utmätt fastighet egde rum. Jag tror, att om man vill uppställa något bestämdt stadgande för sådana fall, som här förutsättas, måste det ske på det af Utskottet föreslagna sättet.

I anledning af Herr von Gegerfelts yttrande, att det icke vore sannolikt, att fastigheter så hastigt hunne utmätas, ber jag att få erinra, att många hemmanskyfningar ega rum, utan att för dem någon lagfart eger rum eller någon anmälan göres, till följd hvaraf det kan inträffa, att köpen äro många år gamla, innan man i längderna kan anteckna, att någon försäljning egt rum, hvilken försäljning dock, då utmätning och auktion skall verkställas, naturligen måste beaktas. Jag tror därför, att det fall, som Utskottet här förutsatt, kan inträffa icke så sällan.

Hvad beträffar Herr Reuterswärds förordande af den till denna paragraf afgifna reservationen, så gjordes, såsom af reservationen synes, inom Utskottet framställning i den deri antydda riktningen; och jag kan för min del icke neka, att reservanternes äsigt har mycket för sig. Medgifvas måste ju, att någon gemensam försäljning af egendomarne icke torde vara behöflig, om de gemensamma inteckningarne varda betäckta genom särskild försäljning. Men Utskottet ansåg sig icke böra göra någon ändring i inteckningslagen af 1875, som så nyligen blifvit antagen och som innehåller precis samma stadgande i detta afseende, som här i § 104 ordagrant upprepas. Dessutom skulle en sådan ändring föranleda ändringar på några andra ställen i lagen. Jag har ansett mig böra yrka bifall till Utskottets förslag.

Herr Wallenberg: Jag har begärt ordet hufvudsakligen för att förklara, att jag i afseende på föreliggande paragraf hyser samma betänkligheter, som nyss blifvit uttalade af Herr Reutersvärd. Det vore illa, om icke lagstiftningen i detta ämne kunde så ordnas, att den, som har en egendom och kan och vill betala den deri intecknade skulden, icke skulle tillåtas att göra det, utan möjligen få se sin egendom gå under klubban, därför att han icke har tillräcklig kapitalstyrka för att med ett enda slag lösa den gordiska knut, hvori han inkommit genom sitt delegarskap i en sådan der inteckningskomplex af egendomar. Den siste talaren yttrade sina tvifvel om lämpligheten att företaga en förändring och hänvisade på lagstiftningen af år 1875 och de svårigheter, som Utskottet skulle hafva haft, om det nu vidtagit ändringar i lagen. Jag medgifver, att de af honom anförda skälen äro ganska talande; men det förefinnes dock åtskilliga omständigheter, som göra att ändringen må hända skulle kunna göras, oaktadt 1875 års lag; ty der förekommer något som gäller om *nya* inteckningar, hvilka icke stå i precis samma förhållande till äldre inteckningar, som här nu skulle blifva händelsen. Jag tror således, att, om Kamraren skulle finna skäl, att den anmärkta delen af paragrafen

ändrades, och för det ändamålet ville återremittera densamma till Utskottet. det icke vore mera än på sin höjd 107 §, som behöfde följa en sådan återremiss. Jag får således, då jag anser det vara af vigt, att man så vidt möjligt icke förbiser någons rätt, då man stiftar en helt och hållet ny lag, instämma i yrkandet, att den förevarande paragrafen måtte återremitteras.

*Förslag till
utsöknings-
lag.
(Forts.)*

Herr Bennich: De två siste talarne hafva förekommit mig, hvar i sin särskilda punkt. Grefve Horn har, såsom mig synes på goda grunder, visat, att den af Herr von Gegerfelt framställda anmärkning icke förminskar behöfligheten af det utaf Utskottet föreslagna tillägg till senare delen af den föreliggande paragrafen. Herr Wallenberg åter har ganska tydligt ådagalagt befogenheten af det yrkande på återremiss af paragrafens förra del, som framstälts af Herr Reutersvärd. Jag anser de skäl, som i senare hänseendet blifvit anförda, vara till den grad tilltalande, att man icke, hvarken af vördnad för en nyligen stiftad lag eller af svårigheten att införa de behöfliga förändringarne, bör afhålla sig från att skydda oskyldigas rätt i sådana fall, som här kunna inträffa. Jag får således också instämma i yrkandet om återremiss i den syftning Herr Reutersvärd angifvit, på samma gång som jag måste uttala mitt godkännande af Utskottets förslag till tillägg till paragrafens senare del.

Herr von Koch: Jemte det, att jag får för min del förklara, att jag icke har något emot en återremiss af paragrafen i den syftning, som Herr Reutersvärd önskar, så får jag säga i afseende på Herr von Gegerfelts anmärkning, att jag finner den också hafva skäl för sig. Det vore önskligt att man vid återremissen sökte förekomma en stor olägenhet, som efter min tanke kunde uppstå genom det tillägg, som Utskottet här har gjort, den olägenheten nemligen, att man förändrar grunden för proportionen mellan de särskilda in-teckningarne. En annan sak är att hitta på, huru man skall kunna värdera de delar af en egendom, som ännu icke hunnit få något taxeringsvärde. Jag hade förut icke fäst mig vid denna omständighet, i synnerhet som någon reservant icke — åtminstone efter hvad som kan inhemtas af utskottsbetänkandet — fäst sig dervid, och trodde icke, att någon öfverläggning om detta ämne skulle uppstå. Men jag ber Herrarne att Ni, om punkten kommer tillbaka, på det viset rätten det nya tillägget till Kongl. Maj:ts proposition och till nu gällande lag, att de egendomar, som vid uppskattning fått ett taxeringsvärde, få behålla denna proportion och att Ni hitten på något annat för dem, som icke äro uppskattade.

Det är å andra sidan ganska sant, som Grefve Horn anmärkt, att det numera oupphörligt göres afsöndringar af lägenheter — emedan folk lyckligtvis mer och mer vilja blifva egna jordegare — ; och det är på många ställen, som man sökt på det viset skydda personer, som länge varit beskedliga arrendatorer, och såsom sådana nedlagt kostnad på den jord de innehaft, att man upplåtit

*Förslag till
utsöknings-
lag.
(Forts.)*

lägenheten för alltid till dem. I granskapet af städer och köpingar uppstå sådana förhållanden ganska ofta; och då kan det, såsom Grefve Horn anmärkt, ganska ofta hända, att en sådan afsondrad lägenhet blir jemte stamegendomen utmätt. I sådant fall är det ganska svårt att hitta på en fördelningsgrund. Jag tror dock, att om man får litet tid på sig, skall man kunna finna ett sätt att värdera en sådan lägenhet i proportion till den egentliga egendomen. Jag har härigenom blott velat beväka särskilda inteckningars innehafvares intresse, så att man icke skulle göra dem orätt.

Hans Excellens Herr Friherre De Geer: Jag vill för min del icke motsätta mig en återremiss, hvarom önskan af flere talare blifvit uttryckt, desto mindre som jag icke har något att anmärka mot rigtigheten i princip af den mening, som blifvit framställd vid en reservation, afgifven af, bland andra, Herr Reutersvärd, och som nära öfverensstämmer med det förslag, som den äldre lagberedningen i detta ämne afgifvit. Vid afgifvandet af Kongl. Maj:ts proposition fans emellertid ingen anledning att afvika från det så nyligen som 1875 införda stadgandet i sammanhang med den nya inteckningslagen; och den enda betänklighet, jag har att nu frängå den Kongl. propositionen och ansluta mig till den mening, som är uttalad i reservationen, är, att det skulle komma att ställas må hända allt för stora fordringar på auktionsförrättaren, som skulle i hast vid auktionen bestämma, huru mycket hvar och en af de särskilda egendomarne skulle svara för, hvarvid lätt kunde begås ett misstag, som kunde hafva svåra följder för både auktionsförrättaren och parterne.

Grefve Horn: Då jag är den ende, som yrkat bifall till Utskottets förslag, och då jag hör alla andra yrka återremiss, vill jag icke vidhålla mitt yrkande, utan föresar mig med dem, som önska återremiss.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad samt Herr Grefven och Talmannen upptagit de derunder gjorda yrkanden å dels återremiss af paragrafen och dels bifall till densamma, sådan den lydde i Kongl. Maj:ts proposition; framställde Herr Grefven och Talmannen först proposition på bifall till paragrafen, hvarvid svarades nej, och sedermera proposition på återremiss deraf, hvilken proposition med ja besvarades.

106 §.

Bifölles.

Den fortsatta föredragningen af utlåtandet uppsköts till eftermiddagens sammanträde.

Anmälles och bordlades från nedannämnda Utskott inkomna utlåtanden och memorial, nemligen från

Stats Utskottet:

N:o 58, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående försäljning af de provincialläkaren i Ölands Södra Mot på lön anslagna bohemman;

N:o 59, i anledning af erhållna återremisser å åtskilliga punkter af Utskottets utlåtande N:o 21, angående regleringen af utgifterna under riksstatens Åttonde hufvudtitel;

N:o 60, med anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående Tullverkets utgiftsstater för år 1878;

N:o 61, med anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående Telegrafverkets utgiftsstater för år 1878;

N:o 62, i anledning af väckt motion om användande af öfverskott å beviljad anslag för Malö- och Björnsundens kanalisering;

N:o 63, i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut angående den i Utskottets memorial N:o 25 föreslagna voteringsproposition om förhöjd amortering å det Gefle--Dala jernvägs-aktiebolag beviljade statslån;

Bevillnings-Utskottet:

N:o 11, i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut rörande vissa punkter af Utskottets betänkande N:o 9, angående allmänna bevillningen;

N:o 12, i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut i fråga om vissa delar af Utskottets betänkande N:o 10, angående all-bevillningen;

N:o 13, angående vissa ännu oafgjorda frågor om ändringar uti nu gällande lagstiftning rörande villkoren för tillverkning och försäljning af bränvin;

Banko-Utskottet:

N:o 13, i fråga om förändrande bestämmelser rörande Riksbankens sedelutgifningsrätt;

Lag-Utskottet:

N:o 27, i anledning af väckt motion angående ändring i Kongl. förordningen den 21 December 1857 om egors fredande mot skada af annans hemdjur samt om stängselskyldighet;

N:o 28, i anledning af väckt motion om tillägg till 37 § i Kongl. förordningen om kyrkostämma samt kyrkoråd och skolråd den 21 Mars 1862;

N:o 29, i anledning af väckt motion om tillägg till 49 § i Kongl. förordningen om landsting den 21 Mars 1862;

N:o 30, i anledning af väckt motion om ändring i gällande stadganden rörande val af organist, klockare och folkskolelärare;

N:o 31, i anledning af väckta motioner, åsyftande förändringar i gällande bestämmelser om rösträtten i kommunala angelägenheter;

Särskilda Utskottet för behandling af förslag till utsökningslag:

N:o 2, i anledning af väckt motion om ändring i eller tillägg till 2 Kap. 13 § Strafflagen;

Särskilda Utskottet för behandling af förslag till värnpliktslag:

N:o 2, i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut vid behandlingen af Utskottets utlåtande N:o 1;

Första Kammarens Tillfälliga Utskott:

N:o 7, i anledning af Herr A. Adlersparres motion om underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t angående det nya aflöningssättet vid flottan.

Kammaren åtskildes kl. $\frac{1}{2}$ 4 e. m.

In fidem
O. Brakel.